

DYRS RETTSVERN

En analyse av kjæledyrs rettslige vern etter dyrevernsloven § 2 og faktiske vern gjennom dyrevernsloven § 3

Kandidatnummer:

657

Leveringsfrist:

25.04.09

Til sammen 17 997 ord

Innholdsfortegnelse

<u>1</u>	<u>TEMA OG AVGRENSINGER</u>	<u>1</u>
1.1	Tema og aktualitet	1
1.2	Avgrensninger og begreper	1
1.3	Hovedproblemstillinger og oppbygging	3
<u>2</u>	<u>RETTSKILDER</u>	<u>4</u>
2.1	Norsk intern rett	4
2.2	Internasjonal rett	6
<u>3</u>	<u>HISTORISK OVERSIKT</u>	<u>7</u>
<u>4</u>	<u>DET RETTSLIGE VERNET ETTER DYREVERNLOVEN §2</u>	<u>8</u>
4.1	Dyrevernloven §2	8
4.1.1	Hovedbudskap	8
4.1.2	Begrepene ”instinkt og naturleg trong”	9
4.1.3	Begrepet ”vel”	11
4.1.4	Begrepet ”fåre for”	14
4.1.5	Begrepet ”lidelse”	16
4.1.6	Begrepet ”i utrensmål”	17
4.1.7	Dyrevernlovens formål	19
4.1.8	Bestemmelsen som en rettslig standard	21
4.1.9	Hvem beskyttes av dyrevernloven §2?	21
4.2	Dyrevernloven §2 i forhold til utvalgte problemstillinger	24
4.2.1	Generelle problemstillinger	24
4.2.2	Særlige problemstillinger for hund	31
4.2.3	Særlige problemstillinger for katt	36

4.3	Dyrevernloven §2 de lege ferenda	40
4.4	Forslag til ny lov om dyrevelferd	43
<u>5</u>	<u>DET FAKTISKE VERNET ETTER DYREVERNLOVEN §3</u>	<u>46</u>
5.1	Dyrevernloven §3	46
5.2	Inspeksjonsretten de lege lata	47
5.2.1	Tilsynsmyndighet	47
5.2.2	Retningslinjer for dyrevernnemndene	48
5.2.3	Hund og katt i private hjem kontra hold av dyr utendørs eller i dyrerom	48
5.2.4	Gir dyrevernloven §3 dyrene en rett?	50
5.3	Vurdering av inspeksjonspraksis	51
5.3.1	Kvaliteten på inspeksjonene	51
5.3.2	Varsomhetsprinsippet	52
5.3.3	Rutiner ved inspeksjon	53
5.3.4	Utvalgte problemstillinger	54
5.4	Forslag til ny lov om dyrevelferd	55
<u>6</u>	<u>LITTERATURLISTE</u>	<u>57</u>
6.1	Lover	57
6.2	Forarbeider og etterarbeider	57
6.3	Forskrifter	57
6.4	Rettspraksis	58
6.5	Juridisk teori	59
6.6	Artikler og internetthenvvisninger	59
6.7	Annet	62

1 Tema og avgrensinger

1.1 Tema og aktualitet

Temaet for oppgaven er det rettslige vern kjæledyr har etter lov om dyrevern av 1974 nr. 73 (dyrevl.) §2, og deres faktiske vern gjennom utøvelsen av inspeksjonsretten etter dyrevl. §3. Dyrs rettsvern er et dagsaktuelt emne. Samfunnet fokuserer i økende grad på dyrenes egenverdi og dyrevelferd, noe som blant annet gjenspeiles i media. Det blir også stadig mer interesse for hold av kjæledyr, samtidig som mange har lite erfaring og ikke tilstrekkelig kunnskap om det dyret de skal ta hånd om.¹ I St.meld.nr.12 (2002-2003), heretter dyrevelferdsmeldingen, legger Landbruksdepartementet frem en gjennomgang og vurdering av alt dyrehold i Norge ut fra et etisk og velferdsmessig perspektiv.² Videre har Landbruks- og matdepartementet, i samråd med Fiskeri- og Kystdepartementet, i Ot.prp.nr.15 (2008-2009), lagt frem forslag til ny lov om dyrevelferd. Selv opplever jeg at emnet berører og engasjerer mange mennesker.

1.2 Avgrensninger og begreper

Det ville favne for vidt å skrive en oppgave som generelt omhandler dyrs rettsvern etter norsk rett. I og med at det nå er lagt frem forslag om ny dyrevelferdslov³ har jeg valgt å analysere hovedparagrafen i loven av 1974, den rettslige standarden i §2, på en prinsipiell måte. Dette utgjør hoveddelen av oppgaven. Forslag til ny dyrevelferdslov inneholder også en rettslig standard som dels er en videreføring av gjeldende rett, og tolkningen av dyrevl. §2 vil derfor være relevant også etter vedtagelsen av ny lov.

Dyrevl. §3 gir ikke dyrene et direkte materiellrettslig vern, men et vern gjennom en inspeksjonsrett for Mattilsynet, medlem av dyrevernemnd og politi. Dyrevernemndene

---

¹ Årsmelding Rådet for dyreetikk (2005-2007) s. 4

² St.meld.nr.12 om dyrehold og dyrevelferd (2002-2003) s.10

³ Ot.prp.nr.15 om lov om dyrevelferd (2008-2009)

har en forskriftsfestet plikt til å foreta inspeksjoner ved mistanke om dårlig dyrevelferd.⁴ Det er utøvelsen av inspeksjonsretten som blir behandlet i denne oppgaven, herunder kvaliteten på inspeksjon.

Dyrenes faktiske vern etter dyrevernloven kan deles i to. For det første har dyrene et faktisk vern gjennom pliktsubjektenes etterlevelse av de materielle reglene i loven. For det andre består det faktiske vernet i Mattilsynets håndhevelse av reglene, blant annet gjennom inspeksjonsretten etter dyrevl. §3. I denne oppgaven behandles ikke håndhevelse gjennom vedtak og tiltak. I tillegg behandles ikke andre del av §3 om utenlandske inspektører.

Jeg vil ikke forsøke å kvantifisere omfanget av pliktsubjektene som ikke etterlever reglene, men forutsetter at det foreligger en del brudd på dyrevernlovgivningen i forhold til kjæledyr. Jeg vil heller ikke forsøke å kvantifisere omfanget av dyr som ikke får sine rettigheter håndhevet av tilsynet, men illustrere vernet gjennom inspeksjonspraksis og rutiner. Inspeksjon er en forutsetning for inngrep i form av vedtak og tiltak.

Det vil også favne for vidt å analysere det rettslige vernet etter §2 for alle slags typer dyr. Jeg har derfor valgt å avgrense oppgaven til kjæledyr, og da særlig hund og katt. Denne avgrensingen er interessant i forhold til drøftelsen av det faktiske vernet gjennom inspeksjonsretten etter §3, da inspeksjonsretten kan være spesielt vanskelig å utøve i forhold til kjæledyr i private hjem.⁵ Med kjæledyr forstår jeg dyr som blir holdt eller er ment for å holdes i en persons husholdning, til privat glede og selskap.⁶ Det følger av dyrevl. §1 at hund og katt er beskyttelsessubjekter etter dyrevernloven. Brukshunder omfattes i den grad de fungerer som kjæledyr.

Med begrepet rettsvern forstår jeg de formelle rettigheter et rettssubjekt innehar.⁷ Det kan diskuteres hvorvidt det gir mening å tale om rettsvern for dyr. Når dyrevernlovgivningen regulerer menneskelig aktivitet overfor dyr, fremstår imidlertid dyret som innehaver av et rettsgode eller en rettighet, selv om dyret ikke har evne til å påberope seg retten. Tanken om at dyr har visse rettigheter i kraft av å være dyr med behov for

---

⁴ Føresegn om dyrevernemnder (2004) nr. 425 §2

⁵ Se kapittel 5.2.3 og 5.3.2

⁶ European convention for the protection of pet animals (1987), heretter kjæledyrkonvensjonen, art.1

⁷ Larsen (2003) s.133

beskyttelse, synes utbredt i det norske samfunn. Jeg legger derfor til grunn i denne oppgaven at det er legitimt å snakke om dyrs rettsvern, slik det er lagt til grunn i forslaget til ny lov om dyrevelferd.⁸

Begrepet dyrevelferd er vanlig å bruke i sammenheng med termen dyrs rettvern. Med dyrevelferd forstår jeg hvordan det individuelle dyr har det.⁹ Dyrevelferd betyr at hensynet til det enkelte dyr står i sentrum. Ifølge Brambell-kommisjonen kan begrepet summeres opp i fem hovedpunkter; frihet fra sult, tørst og feilernæring, frihet fra unormal kulde og varme, frihet fra redsel og stress, frihet fra skader og sykdom, og frihet til å utøve normal atferd.¹⁰ Termen dyrs rettsvern handler til sammenligning om hva mennesket plikter å gjøre for å ivareta dyrevelferden.

Det kan diskuteres hvorvidt dyrene er et rettssubjekt etter dyrevernsloven av 1974. Dette drøftes nedenfor.¹¹

1.3 Hovedproblemstillinger og oppbygging

Oppgaven har to deler. Første del er en prinsipiell analyse av dyrenes rettslige vern etter dyrevl. §2. Oppgavens hovedvekt ligger på denne delen. Dernest analyseres dyrenes faktiske vern gjennom utøvelsen av inspeksjonsretten i dyrevl. §3.

Analysene og drøftelsene baseres i stor grad på praktiske problemstillinger, både for kjæledyr generelt og særlig i forhold til hund og katt. Et tema som drøftes er krav til egnethet hos eiere av kjæledyr. Videre behandles spørsmål rundt kirurgiske inngrep på friske dyr og medisinsk behandling av kjæledyr. Fysiske og psykiske behov i form av mosjon og utfoldelse, samt sosiale behov i form av kontakt med artsfrender behandles for hunder spesielt. I forhold til katter, drøftes spørsmål rundt katters vern mot å bli forvillede etter dyrevl. §2. Jeg kommer bare kort til å knytte noen kommentarer til det offentliges og interesseorganisasjoners ansvar for forvillede katter. Problemstillingene behandles i forhold til dyrevl. §2, dernest behandles de kort ved vurdering av inspeksjonsretten.

---

⁸ Ot.prp.nr.15 (2008-2009) s.18

⁹ Ot.prp.nr.15 (2008-2009) s.19

¹⁰ Frøslie (1997) s.32

¹¹ Se kapittel 4.1.9

Kapittel 2 gir en oversikt over rettskildene som ligger til grunn for oppgaven. Kapittel 3 har en kort historisk fremstilling av dyrevern i norsk rett. I kapittel 4 analyseres dyrevl.§2 med utgangspunkt i de ulike rettskilder. Analysen baseres på sentrale begreper i paragrafen, og lovens formål. Derneft diskuteres dyrs rolle som rettssubjekt etter dyrevernloven, og bestemmelsen som en rettslig standard. Etter den prinsipielle gjennomgangen av §2 behandles innholdet i bestemmelsen i forhold til de nevnte konkrete problemstillinger. Deretter drøftes den rettslige standarden i §2 i et de lege ferenda perspektiv, og til sist de endringer forslaget til ny lov om dyrevelferd måtte medføre.

I kapittel 5 gjøres det kort rede for det faktiske vernet etter dyrevernloven §3. Først fastlegges hjemmelen for inspeksjon, derneft behandles noen sentrale temaer for inspeksjonsretten. Videre vurderes inspeksjonspraksis på bakgrunn av kvaliteten på inspeksjon, varsomhetsprinsippet og rutiner ved inspeksjon. Til slutt behandles forslaget til ny lov om dyrevelferd i forhold til inspeksjonsretten.

2 Rettskilder

2.1 Norsk intern rett

Oppgaven baseres på alminnelig norsk rettskildelære. Den sentrale rettskilde er lov om dyrevern av 1974 nr.73 (dyrevl.). Videre er forarbeidene til loven av 1974 anvendt for å klargjøre bestemmelsenes innhold.¹² Forskrifter er på dyrevernrettens område i stor grad med på å fastlegge gjeldende rett, jfr. dyrevl. §30 nr.1. Disse er derfor sentrale ved tolkningen av dyrevl. §2.

Dyrevelferdsmeldingen og forslaget til ny lov om dyrevelferd anvendes hovedsakelig som etterarbeid til loven av 1974.¹³ Næringskomiteen har i Innst.O.nr.56 (2008-2009) gitt sin innstilling til Stortinget. Denne anvendes også som etterarbeid. Det er på det rene at uttalelser eller vedtak fra lovgiverhold kan bli tillagt betydning ved tolkning

---

¹² Ot.prp.nr.27 (1973-1974) Lov om dyrevern

¹³ St.meld.nr.12 (2002-2003) og Ot.prp. nr. 15 (2008-2009)

av en lovregel, selv om de ikke inngår i lovens forarbeider, og selv om de kom etter at loven ble vedtatt.¹⁴ Det bør legges vekt på Stortingets egen forståelse av dyrevl. §2. Videre bør tolkningen av lovregelen være åpen for etterarbeider som gir uttrykk for en endret rettsoppfatning.¹⁵ Legalitetsprinsippet kan imidlertid sette skranker for en utvidende tolkning. Det kan i denne sammenheng være problematisk hvis etterarbeidene taler for å svekke eiers stilling i forhold til lovens ordlyd og andre primære rettskilder. Samtidig taler dyrevernavlovens karakter for at vernet ikke kan svekkes uten formell lovprosess, og særlig må det gjelde i saker som inneholder fare for betydelige lidelser. Dermed bør dyrevernavloven ha større gjennomslagskraft enn etterfølgende uttalelser fra lovgiver som ut fra rettskildebildet forøvrig innebærer redusert vern.¹⁶

Videre kan poenger i forslaget til ny lov tale for eller mot ulike tolkningsresultater. Dyrevelferdsmeldingen, odelstingsproposisjonen og næringskomiteens innstilling må anses som relevante rettskilder, særlig for å belyse den skjønnsmessige vurderingen etter dyrevl. §2. Disse er også anvendt som forarbeider ved gjennomgang av forslag til ny lov om dyrevelferd.

Når det gjelder rettspraksis tillegges dommer fra Høyesterett i norsk rett særlig relevans og vekt ved avgjørelsen av rettsspørsmål de lege lata. Underrettspraksis kan likevel være et argument sammen med andre rettskilder for et bestemt resultat. Når det gjelder kjæledyr finnes det flere saker som er behandlet i de lavere domstoler. Rettsspørsmål kan imidlertid ikke anses for avgjort på bakgrunn av underrettspraksis. Dommene som anvendes omhandler ikke nødvendigvis kjæledyr. De er likevel relevante for fastlegging av innholdet i dyrevl. §2.

Flere offentlige organer har som oppgave å sikre at dyrene får sine rettigheter håndhevet. Samtidig driver noen organisasjoner ideell virksomhet med fokus på dyrehold og dyrevelferd. I en analyse av dyrs rettsvern etter dyrevl. §2 og faktiske vern etter §3 er det derfor interessant og nødvendig å anvende uttalelser fra forvaltningen, Rådet for dyreetikk og dyrevernavorganisasjoner med flere som en type rettskilde. Slike uttalelser er

---

¹⁴ Eckhoff (2001) s.95

¹⁵ Eckhoff (2001) s.98

¹⁶ Stenevik (2009) s.221 - 223

kun anvendt for å belyse ulike problemstillinger og tolkninger, og ikke som autoritative rettskilder.

2.2 Internasjonal rett

Norge har ratifisert og implementert de konvensjoner fra Europarådet som omhandler dyrevelferd.¹⁷ Relevant for denne oppgaven er særlig kjæledyrkonvensjonen av 1987.¹⁸ Utgangspunktet i konvensjonen er at mennesket har en moralsk forpliktelse til å beskytte alle dyr. Konvensjonen setter som mål å komme frem til en felles holdning til hold av kjæledyr slik at det føres en praksis med ansvarlig kjæledyrhold.¹⁹

En folkerettslig regel som er tatt inn i norsk rett via formell lov, står i samme stilling som en hvilken som helst lov vedtatt av Stortinget.²⁰ Det er et grunnleggende prinsipp i norsk rett at den interne retten uansett presumeres å være i overensstemmelse med folkeretten. Presumsjonsprinsippet tilsier videre at folkeretten veier tyngre enn norsk rett ved en eventuell regelkonflikt.²¹ De generelle bestemmelsene i kjæledyrkonvensjonen dekkes for det vesentlige opp av de generelle bestemmelser i dyrevernsloven.²² Konvensjonen er likevel sentral som rettskildefaktor ved tolkning av norsk dyrevernslov og ved løsning av konkrete dyrevernsproblemer, da den fastlegger grunnleggende hensyn og mål for dyrevelferd. Kjæledyrkonvensjonen anvendes derfor som en alminnelig rettskilde ved fastleggelsen av innholdet i dyrevl. §2. Det må alltid foretas en totalharmonisering av de relevante rettskilder, hvor rettsanvenderen må spørre seg hvilken vekt hver enkelt rettskilde har for løsningen av det aktuelle rettsspørsmål.²³

---

¹⁷ Dyrevelferdsmeldingen s.145

¹⁸ European convention for the protection of pet animals (1987)

¹⁹ Utredning fra tverrfaglig arbeidsgruppe oppnevnt av Statens dyrehelsetilsyn, heretter Eierløse/forvilledde katter, (2001) s.51

²⁰ Eckhoff (2001) s.310

²¹ ibid s.316

²² Dyrevelferdsmeldingen s.145

²³ Eckhoff (2001) s.318

3 Historisk oversikt

Forskning viser at dyr er sansende vesener med evne til blant annet å føle smerte og frykt, samt å inneha positive emosjoner. Dyr har også evne til å tenke og lære. Mange dyrearter har i tillegg et godt utviklet kommunikasjonssystem.²⁴ Det er imidlertid begrenset vitenskapelig kunnskap om en del virvelløse dyr i forhold til de nevnte følelser og evner. Det er dyrs evne til negative følelser som smerte og frykt, og positive følelser som glede og tilfredshet, som er bakgrunnen for dyrevernlovgivning.²⁵

De første europeiske dyrevernlovene kom på slutten av 1800-tallet og relativt tidlig på 1900-tallet. Norge fikk egen dyrevernlov for første gang i 1935. Før denne loven var det bare bestemmelser om dyreplageri i straffeloven fra 1902 som vernet om dyrenes interesser, et forbud som også lå inne i straffeloven av 1842. Bestemmelsene i straffeloven var i hovedsak ment for å beskytte dyrene mot mishandling.

Dyrebeskyttelsesorganisasjoner reiste imidlertid krav om å få mer omfattende og effektive bestemmelser på dyrevernområdet. Særlig var sulteføring og vanskjøtsel av husdyr utbredt, noe som skapte behov for en egen dyrevernlov.²⁶

Tanken om god dyrevelferd som en positiv verdi i seg selv ble særlig sentral i tiden etter loven av 1935. Dyrevernloven ble revidert på 1960- og 70-tallet. Revisjonen resulterte i en ny lov om dyrevern av 1974. I forarbeidene uttales det at ”lova heretter skal ha strengere krav enn før til måten dyr vert medfarne på”.²⁷ Man så behov for å revidere loven av 1935 på grunn av utviklingen i synet på dyr, og endringer i norsk husdyrhold.²⁸

Den viktigste endringen i §2 var et tillegg om at det skulle tas hensyn til dyrenes instinkter, og naturlig behov og trang. Bakgrunn for dette var en stadig voksende oppfatning om at en bør ta hensyn til dyrenes atferdsbehov.²⁹ En rask og omfattende

---

²⁴ Dyrevelferdsmeldingen s.24 og 25

²⁵ ibid s.10 sammenholdt med s.24 - 26

²⁶ Frøslie (1997) s.13

²⁷ Ot.prp.nr.27 (1973-1974) s. 4

²⁸ Hele avsnittet: Frøslie (1997) s.13-17

²⁹ Frøslie (1997) s.27

utvikling i dyrehold nødvendiggjør en skjønnsmessig og dynamisk lovregel.³⁰ Videre erstattet §3 i gjeldende dyrevernavet annet ledd i §2 i dyrevernavet av 1935, noe som innebar en videreføring av rettstilstanden.

4 Det rettslige vernet etter dyrevernavet §2

4.1 Dyrevernavet §2

4.1.1 Hovedbudskap

Dyrevl. §2 lyder: ”Det skal farast vel med dyr og takast omsyn til instinkt og naturleg trong hjå dyret så det ikkje kjem i fåre for å lida i utrensmål.” Bestemmelsen kan deles i tre.

Paragrafen gir et positivt påbud om å behandle dyr godt, og et positivt påbud om å ta hensyn til instinkt og naturlig behov. Den tredje delen er negativt utformet, hvor man skal unngå fare for unødig lidelse for dyrene.³¹ Bestemmelsen angir både en rettslig standard for hvordan dyr skal behandles, og fastlegger samtidig formålet med dyrevernavet.³²

Forarbeidene til dyrevernavet uttaler: ”Oppgåva for dyrevernavet må vera å syta for at dyra, så langt det er praktisk og økonomisk mogeleg, får leva sitt liv i samsvar med naturgjeven trong.”³³ Denne uttalelsen angir både hvordan §2 fungerer som en formålsbestemmelse for dyrevernavet, samtidig som den presiserer innholdet i ordlyden ”takast omsyn til instinkt og naturleg trong”.

Paragraf 2 retter seg ikke mot et spesielt pliktsubjekt, men fastslår et generelt påbud for alle og enhver om at dyr skal beskyttes og vernes.³⁴ Det primære ansvaret må imidlertid ligge hos dyrenes eiere. Overtredelse av påbudet kan bestå i aktive så vel som passive handlinger, jfr. begrepet ”farast”. Det som etter annet regelverk regnes som medvirkning

---

³⁰ I.c og se kapittel 4.1.8

³¹ Frøslie (1997) s.16

³² Ot.prp.nr.27 (1973-1974) s.29

³³ ibid s.7

³⁴ Frøslie (1997) s.25

kan i en del tilfeller rammes direkte.³⁵ Eksempel på overtredelse gjennom aktiv handling har vi i dommen inntatt i Rt.1993 s.1380. I denne saken hadde en mann forsøkt å avlive en valp ved hjelp av rottegift. Eksempel på passiv handling i form av unnlatelse er en dom fra Oslo tingrett avsagt 28.11.02.³⁶ En kvinne hadde her ikke gitt hundene sine tilstrekkelig med mat, noe som hadde ført til at de var veldig tynne.

4.1.2 Begrepene ”instinkt og naturleg trong”

En naturlig språklig forståelse av ordlyden tilsier at begrepene ”instinkt og naturleg trong” innebærer at det skal tas hensyn til dyrenes mentale og fysiske behov. Begrepet instinkt er i ordboken definert som ”medfødt, ikke-lært reaksjon eller behov” og ”ubevisst, spontan impuls”.³⁷ Nyfødtes sugerefleks og dyrs frykt for potensielle farer er typiske eksempler på instinkt. Begrepet naturlig trang kan forstås som et iboende eller medfødt behov for, eller lyst til noe. Annen adferd individet er motivert for må tolkes i lys av første del av bestemmelsen om god behandling, da hensynet til naturlige behov neppe kan tolkes antitetisk slik at andre behov er irrelevante.

Når dyrevl. §2 stiller krav til at dyr skal behandles med hensyn til dyrets instinkt og naturlige trang, er dette forutsetninger for å behandle dyr ”vel”. Forarbeidene tilsier at slik behandling er det grunnleggende formål med dyrevernloven. Lovens formål drøftes nedenfor.³⁸ Dyrevelferdsmeldingen uttaler at lovteksten ble skjerpet ved lovendringen i 1974 da instinkt og trang ble tatt inn i ordlyden.³⁹ Det ble i forarbeidene vist til at man hadde lite kunnskap om dyrepsykologi. Siden loven ble til, har imidlertid kunnskapen om dyrs adferd (etologi) økt betraktelig, noe som gir faglig grunnlag for økt vektlegging av dyrs behov.⁴⁰

---

³⁵ l.c.

³⁶ TOSLO-2002-5443

³⁷ Cappelen (2006) s.285

³⁸ Se kapittel 4.1.7

³⁹ Dyrevelferdsmeldingen s.136

⁴⁰ Høringsnotat med utkast til ny lov om dyrevelferd (2007) s.8 (punkt 1.3.1)

Det finnes ingen dom fra Høyesterett som illustrerer innholdet av begrepene ”instinkt og naturleg trong”. En dom fra Oslo tingrett inntatt i RG 2001 s.377 er imidlertid veiledende. Saken gjaldt ærekrenkelse. Det interessante er det faktiske forhold som lå til grunn for selve anmeldelsen. Saksøker hadde til sammen 63 hunder. Hundene manglet ikke mat og vann, men de måtte stå nesten hele døgnet i små og til dels mørke binger og bur. Oslo byrett fremhevet at oppstalling av hunder over lengre tid ikke nødvendigvis var i strid med dyrevernloven. Det sentrale var at hundene ikke fikk oppfylt grunnleggende behov for aktivitet, luft og sosial omgang med artsfrender eller mennesker. Hundeholdet bar preg av manglende kunnskap om hunders instinkter og naturlige behov.⁴¹

Hensynet til instinkt og naturlige behov hos dyr er søkt ivaretatt ved en rekke forskrifter og rundskriv.⁴² Blant annet forskrift om hold av svin og forskrift om hold av storfe kan belyse innholdet av ordlyden.⁴³ Forskriftenes formål er å legge forholdene til rette for god helse og trivsel hos svin og storfe, jfr. §1. De fastslår at det ved behandling av svin og storfe skal tas hensyn til deres atferdsmessige og fysiologiske behov, jfr. §4. Dette tilsier at hensyn til instinkt og naturlig trang, innebærer en vurdering av det enkelte dyrs behov ut fra atferd og fysiologi.

I forskrift om velferd for småfe er begrepet ”mentale behov” knyttet til dyrets instinkt og naturlige trang.⁴⁴ Begrepet defineres i småfeforskriftens §3 som ”behov for å utøve naturlig atferd, behov for trygghet og trivsel m.m”. Videre defineres ”fysiologiske behov” i småfeforskriften som ”behov for god helse og kondisjon, riktig ernæring og beskyttelse mot ugunstige klimatiske forhold m.m.”. Disse definisjonene ligner de fem friheter etter Brambell-kommisjonen, som omtalt innledningsvis. Å ta hensyn til dyrets instinkt og naturlige behov ved behandling av dyr er således grunnleggende for god dyrevelferd.

---

⁴¹ Se kapittel 4.2.2.1

⁴² Uggerud, Norsk lovkommentar på nett, note 6

⁴³ FOR 2003-02-18 nr. 175: Forskrift om hold av svin og FOR 2004-04-22 nr. 665: Forskrift om hold av storfe

⁴⁴ FOR 2005-02-18 nr. 160: Forskrift om velferd for småfe

Forskrift for høns og kalkun bestemmer at dyreholder skal ha nødvendig kunnskap blant annet om dyrenes ”psykiske” behov, jfr. §5.⁴⁵ Videre er hensynet til hestens ”sosiale” behov fremhevet i forskrift om velferd for hest, jfr. §4.⁴⁶ Forskrift om karantenestasjon for hund og katt har en bestemmelse om aktivisering av dyrene.⁴⁷ Det følger av §18 at det skal utformes en aktivitetsplan som skal ta hensyn til dyrets art, rase, alder og tidligere aktivitetsnivå. Forskriften tilsier at krav til aktivitet må innfortolkes i hensynet til instinkt og naturlige behov etter dyrevl. §2. Forskriftene innebærer en presisering av ordlyden i dyrevl. §2.

Det er i juridisk teori diskutert hvorvidt husdyr i det hele tatt kan sies å ha noen opprinnelige instinkter.⁴⁸ Disse dyrene har i lang tid blitt domestisert av menneskene, noe som kan ha påvirket deres opprinnelige instinkter.⁴⁹ Forskning viser imidlertid at husdyrene i stor grad har beholdt opprinnelig atferd. Uansett hvilke instinkter og behov et husdyr eller et kjæledyr måtte ha, tilsier ordlyden i dyrevl. §2 at en ved behandling av dyrene skal ta hensyn til disse.

Begrepene instinkt og naturlig trang innebærer etter dette at en ved behandling av dyr skal ta hensyn til dyrets individuelle psykiske og fysiske behov. Lovens ordlyd sier ingenting om i hvilken grad det skal tas slike hensyn, men ut fra forarbeidene, forskrifter og etterarbeider kan det synes som at man skal ta utstrakt hensyn til dyrs psykiske og fysiske behov.

4.1.3 Begrepet ”vel”

Det å behandle et dyr ”vel” innebærer ut fra en naturlig språklig forståelse at dyret skal behandles godt. Spørsmålet er imidlertid hva som ligger i å behandle et dyr godt. Begrepet ”vel” angir at dyret har krav på god dyrevelferd. Dyrevelferd er en størrelse som kan

---

⁴⁵ FOR 2001-12-12 nr. 1494: Forskrift om hold av høns og kalkun

⁴⁶ FOR 2005-06-02 nr.505: Forskrift om velferd for hest

⁴⁷ FOR 2004-01-28 nr.360: Forskrift om karantenestasjon for hund og katt

⁴⁸ Frøslie (1997) s.27

⁴⁹ ibid s.26

varierte over en skala fra meget god til meget dårlig.⁵⁰ På den ene side kan god dyrevelferd fastlegges som en standardstørrelse for alle dyr, på den annen side må god dyrevelferd vurderes ut fra det enkelte dyrs behov og atferd.⁵¹ Den sistnevnte forståelsen av god dyrevelferd kan anses for å ligge til grunn for dyrevl. §2, jfr. ordlyden ”hå dyret”. Ordlyden tilsier at det skal tas hensyn til dyrets psykiske og fysiske behov på en slik måte at man behandler dyret godt.

Forarbeidene nevner debatten rundt høns i burdrift, og pelsdyr i bur, og uttaler at ”det er en tydelig motvilje mot binding av gris, mens storfe på bås er en akseptert driftsform, likedan hest på spiltau”.⁵² Dette gir uttrykk for at disse tilfellene kan regnes som lovlig behandling av dyr. Det kan imidlertid diskuteres om ordlyden i seg selv tilsier at høns og pelsdyr i bur, eller storfe i bås og hest på spilt er god behandling av dyrene. At en ku skal stå på bås mesteparten av sitt liv, kan ikke etter en naturlig forståelse av ordlyden anses som god behandling.

Forskrift om hold av storfe har bestemmelser om liggeunderlag for melkekyr.⁵³ Forskriftens §22 sier: ”Kyr skal ha tilgang på liggeplasser med mykt underlag og tett gulv.” Dette innebærer en presisering av ordlyden i §2.

En sak i Eidsivating lagmannsrett som omhandlet pelsdyroppdrett er interessant når det gjelder hva som ligger i god behandling.⁵⁴ Lagmannsretten uttaler at ”retten er ... enig i at dersom en kun la en etisk betraktning til grunn for vurderingen av pelsdyroppdrett, så ville slik virksomhet vanskelig kunne aksepteres.” Dette tilsier at pelsdyrholdet i utgangspunktet ikke innebar god behandling av dyr. Videre uttaler lagmannsretten at ”det avgjørende spørsmålet blir om den måten ankemotpartene behandler dyrene på, er i strid med dyrevernloven... Det fremgår ... at lovgiver da dyrevernloven ble vedtatt i 1974, uttrykkelig vurderte forholdet til pelsdyroppdrett og kom til at slikt dyrehold måtte aksepteres.” Retten fremhever som et moment at det ikke er fremkommet noe som tyder på

---

⁵⁰ Dyrevelferdsmeldingen s.27

⁵¹ *ibid* s.27

⁵² Ot.prp.nr.23 (1973-1974) s.30 og Gjesdal (1977) s.11

⁵³ FOR 2004-22-04 nr.665: Forskrift om hold av storfe

⁵⁴ LE-1999-306

at lovgiver selv vurderer forholdet annerledes i dag enn tidligere. Dette indikerer at i motsatt fall ville §2 som en rettslig standard effektueres. Samtidig er dette kanskje et uttrykk for at forskrifter hjemlet i loven virker viktende for den utviklingen §2 er ment å ha. Forskrifter som tillater små bur blir kanskje det sterkeste argumentet for at det er tillatt. Dyrevelferdsmeldingen uttaler at ”dommen reiser det prinsipielle spørsmålet om verdien av å ha en dyrevernlov som tillater uetisk dyrehold”.⁵⁵ Lagmannsretten legger også i dommen noe vekt på at pelsdyroppdrett er en ikke ubetydelig økonomisk næring i distriktene, som får økonomisk støtte fra det offentlige.

Dyrevl. §5 presiserer standarden i §2 gjennom en streng bestemmelse om avl. Avl skal foregå i kontrollerte etiske former, og ikke ha negative konsekvenser for dyret. Avlsmetodene skal ivareta lovens prinsipper om hensynet til dyrets integritet og trivsel.⁵⁶ I tillegg er det forbud mot avl som kan vekke ”ålmenne etiske reaksjoner”. Ordlyden tilsier her at det er menneskelige reaksjoner som legges til grunn for den skjønnsmessige betraktningen, og ikke dyrenes ve og vel.⁵⁷ Dette kan muligens være et argument for at §2, etter en konkret vurdering, kan tolkes utvidende.

Utgangspunktet er etter dette at dyrene skal behandles godt ut fra hensyn til deres psykiske og fysiske behov. Hva som ligger i god behandling er imidlertid på bakgrunn av forarbeidene, forskrifter og rettspraksis opp til samfunnet å bestemme. Den til enhver tid gjeldende oppfatning av god dyrevelferd må legges til grunn. Denne oppfatningen vil ikke alltid være i samsvar med en naturlig forståelse av ordlyden. En ville kanskje ikke sagt at rev i bur er god dyrevelferd etter ordlyden, men slikt dyrehold godtas nok av lovgiver ut fra praktiske og økonomiske hensyn. Ut fra dette kan det spørres om kravet om god behandling er blitt tolket innskrenkende eller om bestemmelsen til dels har vært sovende. Praksis tilsier at §2 har vært en interesseavveiningsbestemmelse med stor vekt på menneskers ønsker og behov.⁵⁸

---

⁵⁵ Dyrevelferdsmeldingen s.20

⁵⁶ Frøslie (1997) s.47

⁵⁷ *ibid* s.48

⁵⁸ Se kapittel 4.1.9 og 4.3

4.1.4 Begrepet "føre for"

Dyrene skal etter dyrevl. §2 beskyttes mot "føre for" unødig lidelse. Begrepet har to deler. For det første har det betydning i forhold til dyreholders plikter. Videre ligger det i dette et føre-var-prinsipp for de tilfellene man mangler kunnskap om dyret, for eksempel om dyrets opplevelse av smerte. Opplevelsen av smerte er subjektiv, og kan ikke måles direkte verken hos mennesker eller hos dyr. De fleste forskere mener likevel i dag at dyr kan føle smerte.⁵⁹

Når det gjelder dyreholders plikter tilsier ordlyden i §2 at loven krever handling for å forhindre lidelse. Plikten innebærer at en fare et dyr utsettes for kan være rettsstridig selv om faren ikke har resultert i konkret lidelse for dyret. Forarbeidene uttaler at "«i føre for å lida» må fortolkes fornuftig" og fremhever risikoen for lidelse.⁶⁰

Fra rettspraksis er dommen inntatt i Rt.1988 s.928 her sentral. Saken gjaldt en person som hadde skutt en tamrein som beitet på hans jorder. Tiltalte ble dømt for overtredelse av dyrevernavloven §9 fordi avlivningen skjedde ved bruk av revolver på 50 meters hold. Høyesterett uttalte vedrørende lovforståelsen at "det avgjørende er ... den fare dyret utsettes for, ikke i hvilken utstrekning avlivingen faktisk medførte lidelse". Uttalelsen innebærer en presisering av dyrevl. §2 og begrepet "føre for". Det sentrale er ikke om faren for lidelse blir realisert, men om dyret i det hele tatt utsettes for fare.

Dommen inntatt i Rt.2006 s.1105 presiserer også innholdet av dyrevl. § 2. Høyesterett uttaler her at når regelen i §2 skal anvendes må det foretas en "avveining av de lidelser dyret risikerer å bli påført, mot de oppofrelser som dyreeieren kan pålegges for at denne risikoen skal fjernes eller reduseres". Det må altså stilles krav til dyreeierens innsats for å forebygge unødig lidelse. Dersom det er vesentlig fare for betydelig lidelse, kan loven kreve tunge tiltak. Dette kan utledes av kravene som stilles til innsats for å oppfylle hjelpeplikten i dyrevernavlovens etterarbeider.⁶¹ Videre taler St.meld. nr.15 (2003-2004) om rovvilt i norsk natur, om at det i områder hvor store rovvilt har sterkt vern må iverksettes tunge tiltak for å beskytte sau mot rovviltfare.⁶²

---

⁵⁹ Dyrevelferdsmeldingen s.24

⁶⁰ Gjesdal (1977) s.13 og Ot.prp.nr.27 (1973-1974) s.31

⁶¹ Ot.prp.nr.15 (2008-2009) s.95

⁶² St.meld.nr.15 (2003-2004) s.110 og s.122

Dommen fra Eidsivating lagmannsrett om pelsdyroppdrett illustrerer også innholdet av begrepet ”føre for” i dyrevl. §2.⁶³ Her uttaler lagmannsretten at ”for å rammes av §2 er det tilstrekkelig at det for dyrene foreligger fare for å lide. Det er ikke nødvendig at dyrene faktisk lider”. Dommen underbygger et krav til aktivitet fra dyreeiers side for å fjerne risiko for lidelsespåføring.

På bakgrunn av juridisk teori vil standarden i §2 være overtrådt hvis en dyreeier har så lite fôr på lager at det kan antas at hans dyr senere på vinteren kan komme til å sulte, selv om dyrene på det nåværende tidspunkt ikke bærer preg av sultefôring. Overtredelsen forutsetter da at eieren ikke kan eller ikke har tenkt til å supplere fôrforsyningen.⁶⁴

Ordlyden i §2 tilsier at det i begrepet ”føre for” også ligger et føre-var-prinsipp. Det kan anses som en måte å forholde seg til usikre virkninger av en handling, og situasjoner hvor en mangler kunnskap om dyrets opplevelse av lidelse. Et eksempel er usikkerhet rundt fisk og deres opplevelse av smerte.⁶⁵ I 2000 kom EU med en større utredning om føre-var-prinsippet. Her heter det: ”Føre-var-prinsippet anvendes der vitenskapelige bevis er mangelfulle eller usikre, eller der forskningsresultater er uten konklusjon og vitenskapelige vurderinger gir rimelig grunn til bekymring for at mulige skadevirkninger på miljø, mennesker, plante- og dyrehelse kan være uforenlig med EUs høye krav til beskyttelse.”⁶⁶ Det kan stilles spørsmål ved om dyrehelse ut fra hensynet til dyret er omfattet her, eller om det er dyrehelsen av økonomisk og samfunnsmessig betydning for oss mennesker som er det sentrale. I så fall innebærer utredningen et indirekte vern for dyrene. Uansett viser dyrevelferdsmeldingen at man har et tilsvarende prinsipp i Norge i forhold til dyrevelferd.⁶⁷

Kjæledyrkonvensjonen art.3 sier at ingen skal påføre et kjæledyr unødvendig lidelse. Dette må forstås som at det er påføringen som er ulovlig, og ikke det å utsette dyret for en fare for lidelse. Etter dette går altså norsk dyrevernlovgivning lenger enn de internasjonale forpliktelser i å beskytte kjæledyrene.

---

⁶³ LE-1999-306

⁶⁴ Frøslie (1997) s.29

⁶⁵ Dyrevelferdsmeldingen s.24

⁶⁶ Wikipedia: Føre-var-prinsippet. URL: <http://no.wikipedia.org/wiki/Føre-var-prinsippet>

⁶⁷ Dyrevelferdsmeldingen s.22

På denne bakgrunn krever dyrevl. §2 at dyreholder og samfunnet generelt forebygger lidelse. Risiko for lidelse for et dyr kan medføre overtredelse av §2.

4.1.5 Begrepet "lidelse"

Begrepet lidelse er i ordboken definert som pine, kval eller sykdom.⁶⁸ Etter vanlig språkbruk benyttes nok begrepet særlig om sterke smerter eller store psykiske påkjenninger. Lidelsesbegrepet etter dyrevl. §2 er et skjønnsmessig begrep, som ut fra lovens formål bør tolkes vidt.⁶⁹ Forarbeidene til dyrevernloven sier ingenting direkte om hva som ligger i begrepet "lidelse". De taler imidlertid om dyr som ikke trives eller har det godt.⁷⁰ Dette taler for at begrepet skal tolkes vidt.

Vanstell og avmagring er typiske eksempler på lidelse fra rettspraksis. Rettspraksis illustrerer begrepet i streng forstand. I dommen inntatt i Rt.1994 s.1274 dømmes en mann for vanstell av sau og gjess som hadde ført til dødsfall. Videre kan nevnes en sak fra Eidsivating lagmannsrett hvor manglende oppfølging av sykdom hos sau medførte rettighetstap og betinget fengsel for en mann.⁷¹ Dette underbygger at sykdom er omfattet av begrepet lidelse i dyrevl. §2. I en sak fra Borgarting lagmannsrett hadde to personer mishandlet en katt ved å helle brennbar veske på den, tent på og slått den med en hammer.⁷² Dette må anses som et klart tilfelle av lidelse. Det er få eksempler i rettspraksis på grensetilfeller av lidelse for dyret. Som oftest vil det nok være de klare brudd på §2 som blir bragt inn for domstolene.

Forskrift om hold av storfe tilsier som nevnt at det må stilles krav til mykt underlag for kyr som står på bås. En antitetisk tolkning tilsier at hardt og ujevnt underlag i båsen vil innebære lidelse for kua.⁷³ Videre bestemmes det i forskrift at det ikke er tillatt å stille ut hunder som har fått øre og/eller hale kupert.⁷⁴ Forbudet mot utstilling skal indirekte bidra

---

⁶⁸ Cappelen (2006) s.351

⁶⁹ jfr. kapittel 4.1.7

⁷⁰ Gjerdal (1977) s.12 og Ot.prp.nr.27 (1973-1974) s.30

⁷¹ LE-2007-143740

⁷² LB-2001-1947

⁷³ FOR 2004-04-22 nr.665: Forskrift om hold av storfe §22

⁷⁴ FOR 2003-04-25 nr.614: Forskrift om forbud mot å stille ut hunder som har fått øre og/eller hale kupert

til at kupering får redusert omfang. Videre bestemmes det i forskrift at bruk av elektrisk strøm på hunder bare er tillatt i visse tilfeller.⁷⁵ Dette taler for at bruk av elektrisk strøm er å anse som lidelsespåføring, og at det derfor bare bør være tillatt når andre tungtveiende hensyn veier opp for hundens lidelse. Ved utarbeidelsen av småfeforskriften ble begrepet forklart som en samlebetegnelse for negative følelser som ubehag, frykt, stress, angst og smerte.⁷⁶ Forskriftene illustrerer innholdet av begrepet lidelse, jfr. dyrevl. §30.

I kjæledyrkonvensjonen art.3 forbys det å påføre et kjæledyr unødig ”smerte, lidelse eller skade”. Presumsjonsprinsippet tilsier at dyrevl. §2 og begrepet ”lidelse” må anses for å stemme overens med forståelsen i kjæledyrkonvensjonen. Dette tilsier at begrepet ”lidelse” etter norsk dyrevernlov som minimum må anses å omfatte smerte og skade.

På denne bakgrunn er begrepet lidelse et vidt begrep. Den nedre grense for lidelse for et dyr er vanskelig å fastslå, da det gjerne er de sikre tilfeller av lidelse som behandles i rettspraksis og i forskrifter. Hva som er lidelse må derfor bero på en konkret vurdering ut fra lidelsens art og omfang i det enkelte tilfelle.⁷⁷

4.1.6 Begrepet ”i utreningsmål”

Dyrevl. §2 bestemmer at dyr skal beskyttes mot lidelse ”i utreningsmål”. Det innebærer at forbudet mot å påføre dyr lidelser ikke er absolutt. Forarbeidene uttaler at ”det er ... ikke til å unngå at dyr i visse situasjoner påføres ulempe eller lidelse. Dette er en naturlig følge av at samfunnet utnytter dyrene i sin interesse...”.⁷⁸ Videre viser forarbeidene til at det er alminnelig akseptert i alle kretser at dyr påføres mer eller mindre frihetsberøvelse, tvang og utnyttelse.

Ordlyden forutsetter at mennesker kan påføre dyr nødvendige lidelser. Spørsmålet er hvilken lidelse som er nødvendig. Her sier forarbeidene at det kommer en lang rekke kryssende interesser og hensyn inn i bildet. Vurderingen må baseres på en konkret interesseavveining, hvor etiske, moralske, religiøse, økonomiske og nyttemessige hensyn

---

⁷⁵ FOR 2008-03-14 nr.256: Forskrift om bruk av elektrisk strøm ved trening av hund

⁷⁶ Vedlegg til brev av 12.11.2004 fra Mattilsynet til Landbruks- og matdepartementet s. 2

⁷⁷ Vedlegg til brev av 12.11.2004 fra Mattilsynet til Landbruks- og matdepartementet s.14

⁷⁸ Ot.prp.nr.27 (1973-1974) s.29

og verdier må avveies mot hverandre.⁷⁹ Likevel kan lidelsen bare påføres hvis dette er nødvendig for å oppnå det berettigede formålet.⁸⁰

Dyrevelferdsmeldingen uttaler at ”en må undersøke hvorvidt de interesser som er forbundet med å tilføye dyret lidelse, tjener et så berettiget formål at hensynet til dyret og dets lidelse må vike.” Ordlyden må altså på bakgrunn av forarbeidene og etterarbeider, forstås slik at dyret ikke kan påføres større lidelse enn det som er nødvendig for å nå formålet. Dette tilsier at det må innfortolkes et proporsjonalitetsprinsipp i dyrevl. §2. Grensen mellom den nødvendige lidelse og den rettstridige handling er imidlertid ikke fastlagt. Innenfor lovens rammer må en i det konkrete tilfelle legge skjønnsmessige vurderinger til grunn. Skjønnnet må basere seg på den til enhver tid gjeldende samfunnsoppfatning sammenholdt med faglige vurderinger.⁸¹ Etterarbeidene uttaler at ”i vurderingen av om en påkjenning eller belastning er unødige, må det legges vekt på disses karakter og omfang, om de er påført av mennesker, hva som er formålet med å utsette dyr for dette og om handlingen er allment akseptert”.⁸²

Fra rettspraksis kan nevnes dommen fra Eidsivating lagmannsrett om pelsdyroppdrett.⁸³ Lagmannsretten gir uttrykk for at økonomiske hensyn og samfunnets generelle oppfatning av pelsdyroppdrett står opp mot etiske hensyn ved hold av pelsdyr i bur. Retten kommer til at hensynet til lojalitet mot lovgiver veier tyngst på området hvor store interessekonflikter står mot hverandre. Videre viser retten til at pelsdyrnæringen er viktig i distriktpolitisk sammenheng. I denne saken foretar i realiteten retten ingen avveining mellom motstridende hensyn, men sier at lovgivers syn tillegges avgjørende rettskildemessig vekt fordi resultatet vil være avhengig av en rekke motstridende hensyn. Det kan også stilles spørsmål ved rettens vurdering av samfunnsoppfatningen, da pelsdyroppdrett er omstridt i så vel opinion, som blant politikere.⁸⁴

---

⁷⁹ Gjesdal (1977) s.10 og Ot.prp.nr.27 (1973-1974) s.29

⁸⁰ Frøslie (1997) s.30

⁸¹ Frøslie (1997) s.30

⁸² Ot.prp.nr.15 (2008-2009) s.94

⁸³ LE-1999-306

⁸⁴ Dyrevernalliansen: Befolkningen i Norge er mot pelsdyroppdrett (2008)

Videre kan en dom fra Hålogaland lagmannsrett illustrere den interesseavveining som foretas.⁸⁵ Saken gjaldt en mann som hadde avlivet en tamrein uten at det på forhånd var gjort bevisstløst. Avlivningsmetoden var anført å være en gammel samisk sedvane. Retten uttalte at ”den lidelse dyret ble utsatt for fremstår som unødig, idet det finnes alternative avlivningsmetoder for slakting utenfor slakteri, som umiddelbart fører til bevisstløshet.” Lagmannsretten fant at en sedvane i klar motstrid til de grunnleggende hensyn dyrevernavloven bygger på, ikke kunne anses lovlig.

Departementet presiserte i lovforarbeidene til dyrevernavloven av 1974 at begrepet lidelse i utrensmål i §2 ikke skal være til hinder for nødvendige inngrep eller behandling som iverksettes av veterinær av medisinske grunner. En må imidlertid til enhver tid søke å begrense den lidelse som det i det enkelte tilfelle synes nødvendig å påføre et dyr for å nå et berettiget formål.⁸⁶ Dyrevernavlovens spesielle bestemmelser fastsetter på mange områder konkret hvor grensen mellom nødvendig og unødig lidelse går.⁸⁷ Et eksempel kan være dyrevl. §11 som blant annet setter forbud mot å bruke dressurhalsbånd på hund utenom den tid hunden er under aktiv dressur.

Etter dette skal det altså foretas en rettslig avveining mellom risikoens art og grad mot blant annet praktiske og økonomiske hensyn. I vurderingen av risikoen inngår ulike årsaksforhold. Det skal legges vekt på hvilken innsats som er rimelig å kreve fra dyreholder og andre, samtidig som det går en absolutt grense for hvor omfattende lidelser som kan anses som forsvarlige og nødvendige.⁸⁸

4.1.7 Dyrevernavlovens formål

Lovens formål er en viktig rettskilde ved løsning av konkrete problemstillinger i forhold til dyrevernavloven. Dyrevl. §2 er etter forarbeidene lovens formålsbestemmelse.⁸⁹ Spørsmålet er hva lovens formål er. Lovens ordlyd knytter den positive delen av §2 til den negative

---

⁸⁵ LH-2008-56163

⁸⁶ Ot.prp.nr.27 (1973-1974) s.8 og Frøslie (1997) s.30

⁸⁷ Frøslie (2000) s.47

⁸⁸ Vedlegg til brev av 12.11.2004 fra Mattilsynet til Landbruks- og matdepartementet s. 2

⁸⁹ jfr. kapittel 4.1.1

delen gjennom begrepet ”slik at”. Strengt fortolket må dette bety at man skal behandle dyr godt for at de skal beskyttes mot fare for unødige lidelse. Andre bestemmelser i dyrevernloven trekker imidlertid i retning av at god behandling av dyr er et selvstendig formål med loven. Blant annet stiller dyrevl. §4 visse krav til plass, varme, lys og tilgang på frisk luft i de rom dyrene holdes i.

Forarbeidene uttaler at ”innholdet av § 2 er av sentral betydning, og gir et alminnelig direktiv ... om hvordan dyr skal behandles”.⁹⁰ Etterarbeidene foreslår en ny separat formålsbestemmelse som sier at formålet med loven er å fremme god dyrevelferd og respekt for dyr.⁹¹ Dette taler for at god behandling av dyr også må anses som et selvstendig formål med gjeldende lov.

Formålsbestemmelser i de ulike forskriftene kan illustrere hva som er lovens formål etter dyrevl. §2. For eksempel bestemmer forskrift om hold av svin at formålet er god helse og trivsel for dyret, jfr. §1.⁹² Formålet med forskrift om forsøk med dyr er blant annet å sikre forsvarlig behandling av dyr, jfr. §1.⁹³ På samme måte er formålet etter forskrift om transport av levende dyr å ”sørge for at dyr under transport behandles godt og beskyttes best mulig”, jfr. §1.⁹⁴ Dette tilsier at god behandling av dyr må kunne anses som et selvstendig mål med dyrevernloven.

Kjæledyrkonvensjonen tilsier at god behandling av kjæledyret er å anse som et selvstendig mål med regler til beskyttelse for kjæledyr, idet bestemmelsen om dette i kjæledyrkonvensjonen art.4 kommer i tillegg til art.3 om grunnleggende prinsipper. Norsk lov må anses å samsvare med konvensjonen.

Dyrevernlovens formål er etter dette god behandling av dyr. Ordlyden sett i sammenheng med andre bestemmelser i loven eller hjemlet i denne, forarbeidene og etterarbeidene må tillegges avgjørende betydning. Hva som ligger i god behandling er

---

⁹⁰ Gjesdal (1977) s.10 og Ot.prp.nr.27 (1973-1974) s.29

⁹¹ Ot.prp.nr.15 (2008-2009) s.93

⁹² FOR 2003-02-18 nr.175: Forskrift om hold av svin

⁹³ FOR 1996-01-15 nr.23: Forskrift om forsøk med dyr

⁹⁴ FOR 2001-04-02 nr.384: Forskrift om transport av levende dyr

drøftet ovenfor.⁹⁵ Beskyttelse mot fare for unødige lidelse ligger naturlig inne i det å behandle dyret godt, samtidig som også dette ut fra ordlyden er et eget formål med loven.

4.1.8 Bestemmelsen som en rettslig standard

Dyrevernloven § 2 er en rettslig standard. Forarbeidene uttaler at ”dyrevernavlovens bestemmelser er ... lovfestede funksjoner av den herskende moraloppfatning”.⁹⁶ Videre uttaler Høyesterett i dommen inntatt i Rt.2006 s.1105 at ”dyrevernavloven § 2 har karakter av å være en rettslig standard, der innholdet kan endre seg med utvikling og oppfatning i samfunnet”.

Begrepet rettslig standard anvendes juridisk som betegnelse på skjønsmessige regler. Normene som styrer innholdet i bestemmelsen utvikles og forandres over tid som en del av samfunnsutviklingen. Dette innebærer at lovteksten ikke inneholder de normene som skal etterleves, men henviser til en målestokk og til andre normer som ligger utenfor loven selv.⁹⁷

Som regel endres lovens innhold i takt med eksterne forhold som ikke er av juridisk karakter. Innholdet av normen i dyrevl. §2 vil endre seg etter hvert som oppfatningen av god dyrevelferd endres i samfunnet. Samfunnsoppfatningen blir imidlertid ofte ikke klarlagt eller fulgt. Lov og forskrift avgjøres av politikere og byråkrater, etter påvirkning av interesseorganisasjoner. Samfunnsoppfatningen spiller således ikke den rolle den trolig er tiltenkt. En rask og omfattende utvikling i dyrehold nødvendiggjør likevel en skjønsmessig og dynamisk lovregel. Paragraf 2 gjør at dyrevernav under skiftende forhold, hele tiden blir tilstrekkelig tilgodesett i takt med oppfatningen til enhver tid.⁹⁸

4.1.9 Hvem beskyttes av dyrevernavloven §2?

Det kan spørres hvem som egentlig er beskyttelsessubjekt og rettssubjekt etter dyrevernavloven. I annet regelverk er dyret sett på som eiendom og gjenstand, og ikke som

---

⁹⁵Se kapittel 4.1.3

⁹⁶Gjesdal (1977) s.10 og Ot.prp.nr.27 (1973-1974) s.29

⁹⁷Gisle (2003) s.245

⁹⁸Frøslie (1997) s.27

rettslig subjekt.⁹⁹ Et rettssubjekt er en som kan ha rettigheter og pådra seg forpliktelser i henhold til rettsreglene. Alle fysiske personer er rettssubjekter, og det samme gjelder i utgangspunktet for juridiske personer.¹⁰⁰ Dyr har moralsk status, noe som betyr at de har rett på å bli tatt hensyn til, men de er ikke moralske aktører med rettslige forpliktelser.¹⁰¹ Det er imidlertid ikke noe prinsipielt eller faktisk til hinder for at dyrene kan ha rettigheter.

En naturlig forståelse av lovens ordlyd og formål tilsier at det er dyrenes interesse som ligger til grunn for loven. Det er i forarbeidene til loven imidlertid uttalt at ”de rettsregler som er gitt for å beskytte dyrene, er etisk-moralsk begrunnet og er en funksjon av menneskenes naturlige medfølelse med og ansvar for dyrene som medskapninger og ledd i den økologiske helhet. Dyrene er da ikke rettssubjekter, og man kan juridisk ikke på vegne av dyrene kreve noen rettigheter.”¹⁰² Dette kan fremstå som noe usammenhengende idet et rettssubjekt kan ha, men ikke nødvendigvis kreve rettigheter. Forarbeidene synes i strid med lovens ordlyd og lovens konsekvenser. Det at forarbeidene her fremstår som noe tvetydige og uklare taler for redusert rettskildemessig vekt.

Videre fremhever forarbeidene tanken om at dyremishandling må betraktes som en krenkelse av den eksisterende samfunnsmoral.¹⁰³ Det tilsier at rettighetene er gitt dyrene for å ivareta menneskenes interesse. På den annen side trenger ikke denne uttalelsen bety mer enn at hensynet til menneskets interesse er et legalt sidehensyn.¹⁰⁴ Lagmannsretten i Rendalen-saken uttaler (*min kursiv*): ”Dette har ført til en politisk ladet konflikt mellom næringsinteressene på den ene siden og verneinteressene på den andre siden med det resultat at dyrevernmyndighetenes handlefrihet for å ivareta *dyrenes interesser* kommer i klem.”¹⁰⁵ På samme måte tilsier dommen inntatt i Rt.2003 s.1750 at loven er begrunnet i hensynet til dyrenes egeninteresse. Høyesterett uttaler at det ”flere steder i forarbeidene [er]

---

⁹⁹ Se for eksempel lov av 1978 nr. 37 (løseførelsen) § 1

¹⁰⁰ Gisle (2003) s.247

¹⁰¹ Dyrevelferdsmeldingen s.19 - 20

¹⁰² Ot.prp.nr.27 (1973-1974) s.29 og Gjesdal (1977) s.10

¹⁰³ l.c.

¹⁰⁴ Vedlegg til brev av 12.11.2004 fra Mattilsynet til Landbruks- og matdepartementet s. 1

¹⁰⁵ LE-2004-102930

fremhevet at formålet med rettighetstapet er å avverge videre dyrehold i tilfeller der en person har vist seg uskikket til dette”. Terminologien taler for at dyret er å anse som et rettssubjekt etter dyrevernloven.

Etterarbeidene er noe utydelige på i hvilken grad den nye dyrevelferdsloven skal beskytte dyrene for deres egen skyld, eller om lovens formål i stor grad er å ivareta et samfunnsgode for oss mennesker. Departementet uttaler for eksempel at ”det at loven beskytter dyr ikke bare av hensyn til mennesker, men også av hensyn til dyrene selv, kan ha betydning for tolkning av lovens bestemmelser”.¹⁰⁶ Senere legger departementet til grunn ”at dyrevelferdslovgivningen beskytter en viktig samfunnsinteresse”.¹⁰⁷ Dette står i kontrast til flere uttalelser som tilsier at hensynet til dyrene som sådan er det primære. Innledningsvis fastslår departementet for eksempel at en vesentlig premiss for den nye loven er en anerkjennelse av at dyr har egenverdi, i tillegg til å ha nytteverdi for mennesket.¹⁰⁸ Næringskomiteen slutter seg til en slik anerkjennelse, og tar begrepet inn i lovteksten.¹⁰⁹ Det er også i dyrevelferdsmeldingen lagt til grunn at dyr har egenverdi, og at de skal behandles med omsorg og respekt for deres egenart.¹¹⁰

Dyrevern er på bakgrunn av formålsbetraktninger, rettspraksis og forvaltningspraksis viktig først og fremst av hensyn til dyrene selv. De dyrene vi mennesker bryr oss mindre om er de som trenger lovens beskyttelse mest.¹¹¹ På denne bakgrunn må dyrene kunne anses som beskyttelsesobjekt og rettssubjekt etter dyrevernloven. Mennesker er i motsetning til dyr moralske aktører, og pliktsubjekter etter loven.¹¹²

---

¹⁰⁶ Ot.prp.nr.15 (2008-2009) s.23

¹⁰⁷ ibid s.88

¹⁰⁸ ibid s. 7

¹⁰⁹ Innst.O.nr.56 (2008-2009) s.29

¹¹⁰ Dyrevelferdsmeldingen s.150

¹¹¹ ibid s.18

¹¹² jfr. kapittel 4.1.1

4.2 Dyrevernloven §2 i forhold til utvalgte problemstillinger

4.2.1 Generelle problemstillinger

4.2.1.1 Krav til egnethet hos eiere av kjæledyr

Spørsmålet er om dyrevl. §2 hjemler et krav til egnethet hos eiere av kjæledyr. Med egnethet menes en persons kompetanse og holdninger. Ordlyden i §2 sier ikke uttrykkelig om det stilles et slikt krav. Dyrevelferdsmeldingen fastslår derimot at det i dag ikke stilles krav til kompetanse for personer som har dyr som hobby.¹¹³ Ordlyden i §2 forutsetter likevel at en eier av kjæledyr må ha visse kunnskaper om dyret for å kunne behandle det godt og ta hensyn til dets instinkter og naturlige behov.

Forarbeidene sier lite om hvilke krav til kunnskap og egnethet en kan stille hos eier av et kjæledyr. Ingen dom fra Høyesterett sier noe direkte om krav til egnethet. Dommen inntatt i Rt.1983 s.1373 kan imidlertid være illustrerende. Saken gjaldt en småbrukers hold av geit og sau. Høyesterett uttaler at domfelte ”ikke later til å forstå at det er noe galt ved hans dyrehold”. Dette tilsier at dyreholders egnethet er en del av vurderingen etter dyrevl. §2. Videre uttaler lagmannsretten i en sak fra Gulating lagmannsrett at ”det ikke er tvilsomt at domfelte mangler de personlige forutsetningene som må foreligge for at stellet skal kunne utføres forsvarlig og i samsvar med standarden for godt dyrehold”.¹¹⁴ På lik linje uttales det i en dom fra Hålogaland lagmannsrett at ”lagmannsretten kan ... ikke se tilløp til at A evne til dyrehold vil bedre seg med tiden, men at tilstanden er varig”.¹¹⁵ I en dom fra Oslo tingrett uttaler retten at ”av dyreetiske årsaker bør det ... stilles visse krav til katteeieren. For å oppnå de rettigheter som tilkommer en eier, bør kattefangeren etter tingrettens syn ha vist at han/hun er i stand til å oppfylle de plikter som følger med dyrehold.”¹¹⁶ Rettspraksis taler altså for at det bør innfortolkes et krav til egnethet for dyreholder i dyrevl. §2.

---

¹¹³ ibid s.151

¹¹⁴ LG-2008-24593

¹¹⁵ LH-2008-14389

¹¹⁶ TOSLO-2003-6765

Formålsbetraktninger angir, sammenholdt med rimelighetsbetraktninger, at det bør stilles krav til egnethet hos dyreholder. Kompetanse er en forutsetning for etterlevelse av materielle plikter.¹¹⁷ Undersøkelser viser at kjæledyr som eies av ressursvake mennesker ofte utsettes for brudd på dyrevl. §2.¹¹⁸ Dommen inntatt i Rt.1992 s.615 er et eksempel på at vanskjøtsel kan ha sammenheng med eierens livssituasjon. I denne saken ble en kvinne fradømt retten til å holde hund for et tidsrom av tre år, jfr. dyrevl. §32 og §2. Retten påpekte at vanskjøtselen sannsynligvis hadde noe å gjøre med kvinnens narkotikamisbruk.

Forskrift om velferd for dyr ved ervervsmessig omsetning har en bestemmelse om kompetanse og kunnskap for den som selger dyr.¹¹⁹ Denne bestemmelsen tilsier at enhver som har med dyr å gjøre bør ha nødvendig kunnskap om dyrenes atferd, og mentale og fysiske behov, jfr. forskriftens §4. At en forskrift stiller krav til kompetanse indikerer at et slikt krav også må kunne innfortolkes i lovteksten.

Etterarbeidene drøfter hvorvidt det bør stilles krav til eieres kunnskap og kompetanse. Dyrevelferdsmeldingen fremhever kompetente dyreeiere som et overordnet mål for norsk dyrehold.¹²⁰ Kompetansen blant dyreeiere er generelt høy i Norge særlig på grunn av aktive nærings- og interesseorganisasjoner, et høyt utdanningsnivå og en sterk tradisjon i norsk kultur for å stelle godt med dyr.¹²¹ I rapport fra styringsgruppen vedrørende forskningsbehov innen dyrevelferd i Norge uttales angående sports- og familiedyr: "Det finnes også utallige eksempler på at manglende kunnskap om denne gruppen av dyr, kombinert med god tro har bidratt negativt til enkeltdyrs velferd i form av feilernæring, fysisk sjukdom eller atferdsproblemer."¹²² I praksis foretar de fleste en grundig vurdering før de faktisk bestemmer seg for å gå til anskaffelse av hund. Anskaffelse av katt kan derimot være mer preget av tilfeldigheter, bla. fordi kattebestanden i Norge er stor.

---

¹¹⁷ Vedlegg til brev av 12.11.2004 fra Mattilsynet til Landbruks- og matdepartementet s. 2

¹¹⁸ Larsen (2003) s.103

¹¹⁹ FOR 1985-01-10 nr.17: Forskrift om velferd for dyr ved ervervsmessig omsetning

¹²⁰ Dyrevelferdsmeldingen s.150

¹²¹ ibid s.151

¹²² Norsk forskningsråd: Forskningsbehov innen dyrevelferd i Norge (2005) s.284

På denne bakgrunn taler ordlyd, rettspraksis, forskrifter og etterarbeider for at dyrevl. §2 innebærer et implisitt krav til egnethet. Et slikt krav kan imidlertid vanskelig oppfylles uten en form for godkjenningsordning. Departementet uttaler i forarbeidene til ny lov om dyrevelferd at det ikke tas sikte på å innføre registrerings- eller godkjenningsordninger for alminnelig kjæledyrhold.¹²³ Innføring av en presisering av realkompetanse i den nye loven, kan imidlertid være et argument for at et slikt krav også ligger i gjeldende lovs §2. Rådet for dyreetikk har i en uttalelse om egnethet og kompetanse for dyreeiere gitt uttrykk for at en forhåndsvurdering av enkeltpersoners skikkethet før de får anledning til å holde kjæledyr, ikke er ønskelig.¹²⁴ Mattilsynet på sin side ser det som forholdsvis uklart hva som faktisk skal kunne kreves av en eier når det gjelder kjæledyrhold.¹²⁵ Manglende egnethet kan ikke i seg selv innebære lovbrudd. Dersom dyreholder kun er delvis egnet kan det gå noe tid før mangelen medfører at dyret ikke sikres den velferd det har krav på. Manglende egnethet kan imidlertid resultere i andre lovbrudd, og komme i konflikt med føre-var-prinsippet.

4.2.1.2 Kirurgiske inngrep og fjerning av kroppsdeler for friske dyr

Forsvarlig medisinsk behandling av dyr er tillatt.¹²⁶ Her er spørsmålet hvorvidt kirurgiske inngrep på friske kjæledyr er i samsvar med dyrevl. §2. Fjerning av hele eller deler av kroppsdeler på dyr kan innebære intense og varige smerter.¹²⁷ I de tilfeller inngrepet samlet sett kan være til fordel for dyret, er utgangspunktet etter ordlyden at kirurgiske inngrep må anses rettmessig så lenge det kan karakteriseres som god behandling og ikke innebærer fare for unødig lidelse for dyret.

Dyrevl. §7 slår fast at ingen andre enn veterinær kan foreta kirurgiske inngrep når det er fare for at inngrepet kan medføre lidelse for dyret. Rimelighetshensyn tilsier at dyr bør vernes mot fjerning av kroppsdeler når disse er friske. Kirurgi på friske dyr bør

---

¹²³ Ot.prp.nr.15 (2008-2009) s.97

¹²⁴ Rådet for dyreetikk: Dyrehold og ansvarshavendes egnethet (1996) s. 1

¹²⁵ Århelle, e-post 20. mars 2009

¹²⁶ jfr. kapittel 4.2.1.3

¹²⁷ Vedlegg til brev av 12.11.2004 fra Mattilsynet til Landbruks- og matdepartementet s. 3

begrenses ut fra prinsipielle betraktninger.¹²⁸ Smertene knyttet til kirurgiske inngrep bør også tas i betraktning.¹²⁹

Dyrevl. §13 innebærer på dette punkt en presisering av innholdet i normen i §2. Paragrafen setter forbud mot diverse inngrep på dyr. Blant annet er det forbudt å kastrere hund, bortsett fra når særlige bruksgrunner gjør at det er nødvendig, jfr. §13 (1) nr.1. Særlige bruksgrunner er for eksempel bruk av kastrerte hannhunder som gjeterhunder, videre egner kastrerte hannhunder seg best til bl.a. førerhunder for blinde. En mer tvilsom bruksgrunn er at hunder som holdes som selskapsdyr kanskje vil lide mindre som kastrater i miljøer hvor mulighetene for livsutfoldelse er sterkt begrenset.¹³⁰ Det vil uansett ikke være tillatt etter dyrevl. §2, å holde hund i miljøer hvor livsutfoldelsen er begrenset i vesentlig grad utover vanlig praksis.

Det finnes verken dommer fra Høyesterett eller underrettspraksis som omhandler kirurgisk behandling av dyr. Forskrift om forbud mot å stille ut hunder som har fått øre og/eller hale kupert kan imidlertid være veiledende.¹³¹ Forskriftens formål er å hindre øre- og halekupering av hund, jfr. forskriftens §1 og dyrevl. § 13 (1) nr.2. Dette underbygger at det bare er inngrep som er til fordel for det friske dyret som kan være tillatt. Etterarbeidene tilsier at rettstilstanden i forhold til kirurgiske inngrep ikke er i endring. Departementet fremhever hensynet til god dyrevelferd, og fremmer forslag om generelt forbud mot operative inngrep og fjerning av kroppsdelar på dyr, med mindre dette er nødvendig av medisinske grunner.¹³² Næringskomiteen slutter seg til dette i sin innstilling.¹³³

Europarådets kjæledyrkonvensjon art.10 tillater kirurgi på friske dyr dersom det er nødvendig av veterinærmedisinske grunner eller det er til fordel for det aktuelle dyret. Ellers fastsetter konvensjonen et generelt forbud mot inngrep som er ment å endre et dyrs utseende. Norsk rett må antas å være i overensstemmelse med art.10 i

---

¹²⁸ ibid s. 4 og 5

¹²⁹ lc.

¹³⁰ Frøslie (1997) s.89-90 og Det veterinærmedisinske rettsråd (1995) s.99 - 100

¹³¹ FOR 2004-04-25 nr.614: Forskrift om forbud mot å stille ut hunder som har fått øre og/eller hale kupert

¹³² Ot.prp.nr.15 (2008-2009) s.98 og 122

¹³³ Innst.O.nr.56 (2008-2009) s.30

kjæledyrkonvensjonen på bakgrunn av presumsjonsprinsippet. Dette innebærer at dyr etter dyrevl. §2 og andre bestemmelser i loven som presiserer innholdet av §2, er vernet mot inngrep som forandrer deres utseende, samt andre inngrep som ikke er til fordel for det aktuelle dyret.

I en særstilling står kastrasjon da dette er et inngrep ofte begrunnet ut fra andre hensyn enn hensynet til dyret selv, herunder særlig bruksgrunn eller bestandskontroll. Etterarbeidene uttaler at ved kastrasjon av kjæledyr må ”eiers vurderinger ... tillegges betydelig vekt”.¹³⁴ Trolig er det eiers vurdering av det faktiske behovet for kastrering det her siktes til, og ikke den rettslige vurderingen etter loven. Veterinæren vil være nærmere til å vurdere risiko knyttet til inngrepet. Ulemper ved kastrering av hund og katt er bl.a risikoen ved narkose, smerten ved et inngrep og postoperative smerter.¹³⁵ Videre kan dyret i etterkant være spesielt utsatt for infeksjoner. Fordeler med kastrasjon av katt er reduksjon i antall forvillede katter. Fordeler ved kastrasjon av hund er at atferdsproblemer hos hissige hannhunder kan unngås, og at livmorhalskreft hos tisper forebygges. Kastrering ut fra slike hensyn må anses å være av veterinærmedisinsk art. En sak Det veterinærmedisinske rettsråd behandlet i 1994 omhandlet kastrasjon av hund.¹³⁶ Rådet uttaler at ”ved behandling av sykelige tilstander er ... ikke dyrevernloven til hinder for at en kan kastre hund hvis dette er nødvendig på grunn av sykdom. Dette er en skjønnsmessig avgjørelse som må tas av behandlende veterinær ut fra den kliniske tilstand dyret er i.” Rettsrådet ser det heller ikke som problematisk at hunder kasteres for å tilpasse dens atferd bedre for en bestemt bruk.¹³⁷

Hvis man sammenligner kirurgisk behandling av kjæledyr i Norge og i USA ser man tydelige forskjeller i menneskers forhold og holdninger til kjæledyrene sine. Den mest utbredte oppfatning i Norge er at man skal akseptere dyrene slik de er fra naturens side. I USA er det imidlertid gått såpass langt at man gjennomfører nærmest kosmetisk

---

¹³⁴ ibid s.99

¹³⁵ Vedlegg til brev av 12.11.2004 fra Mattilsynet til Landbruks- og matdepartementet s. 4

¹³⁶ Det veterinærmedisinske rettsråd: Årsberetning 1994 (1995) s.95-100

¹³⁷ ibid s.98 og 99

begrunnede inngrep. Synet på hvor grensen går for inngrep forandres over tid. En dynamisk lovregel er derfor nødvendig, men ikke alene egnet til å regulere disse problemstillinger.¹³⁸

Kirurgiske inngrep på friske dyr skal etter dette alltid være velferdsmessig begrunnet. Generelt er kirurgiske inngrep begrunnet i andre hensyn, ikke tillatt. Kastrasjon står imidlertid i en særstilling, slik at også bruksgrunn eller hensynet til andre dyr kan gjøre inngrepet rettmessig.

4.2.1.3 Medisinsk behandling

Spørsmålet er om medisinsk behandling av kjæledyr er lovlig etter dyrevl. §2. En naturlig språklig forståelse av ordlyden tilsier at slik behandling bør være tillatt så langt det sikrer at dyret har det godt. Medisinsk behandling må ut fra ordlyden ta hensyn til dyrets instinkter og naturlige behov, samtidig som det må sikre at dyret beskyttes mot fare for unødvendig lidelse. Dette kan uttrykkes gjennom et forsvarlighetskrav, hvor det må være forholdsmessighet mellom lidelsen dyret må gjennomgå og fordelene dyret oppnår.

Dyrevl. §7 bestemmer at ”ingen annen enn veterinær kan ... setja i verk medisinsk behandling av dyr når det er grunn til å tru at inngrepet eller behandlinga kan føre til liding for dyret”. Den siste delen av bestemmelsens første setning må leses i sammenheng med dyrevl. §2.¹³⁹ Dyret skal beskyttes fra unødig lidelse. Dyrevernlovutvalget understreker i forarbeidene til loven at begrepene ”inngrep” og ”behandling” i §7 knytter seg til den som har ansvaret for inngrepet/behandlingen. Det er med lovens formulering ikke meningen å innskrenke veterinærens adgang til å la behandlingen utføres av legmann.¹⁴⁰ Selv om veterinæren over telefon instruerer en person som etter hans oppfatning er skikket til å sette en sprøyte, blir altså veterinæren ansett for å ha ”iverksatt” behandlingen, og lovens krav er da oppfylt.¹⁴¹

Lov om dyrehelsepersonell av 2001 nr. 75 skal sikre at dyrehelsepersonell yter forsvarlig virksomhet og dermed bidrar til god dyrehelse og forsvarlig dyrevern, jfr. §1 og

---

¹³⁸ Rådet for dyreetikk: Grenser for etisk forsvarlig veterinærbehandling av dyr (2000)

¹³⁹ Ot.prp.nr.27 (1973-74) s.10-11

¹⁴⁰ Uggerud, Norsk lovkommentar på nett, note 36

¹⁴¹ l.c

§23. Dyrehelsepersonelloven §18 korresponderer med de krav til medisinsk behandling som følger av dyrevl. §2 og §7.

Det finnes ingen rettsavgjørelse fra Høyesterett eller underinstansene om medisinsk behandling av kjæledyr. Den norske Veterinærforening sier i sin høringsuttalelse til forslaget til ny lov om dyrevelferd at ”dyrenes totale velferd vil være tett forbundet med samvær og samhandling med eier”.¹⁴² De anfører videre at det til sammenligning vil være særskilte etiske grenser knyttet til kirurgiske inngrep, og at dyrets velferd dermed bør veie tyngre ved slike inngrep enn ved medisinske inngrep. Dette står i samsvar med flere uttalelser fra Det veterinærmedisinske rettsråd, jfr. dyrehelsepersonelloven §§30 og 31. En uttalelse fra rådet i 1992 omhandlet amputasjon av et bein på en hund.¹⁴³ Rådet uttaler at ”det ikke rent generelt [kan] avgis noen kategorisk uttalelse om hvorvidt benamputasjoner på dyr er i strid med lov om dyrevern. Det må bero på en etisk vurdering i hvert enkelt tilfelle i forhold til dyrets art, alder, størrelse, dyrets tilstand, sykdommens art og mulighetene til en varig helbredelse.” Her synes dyrets velferd i større grad i fokus enn etter veterinærforeningens høringsuttalelse. Dyrets totale velferd må likevel anses for å være det sentrale.

Etterarbeidene til dyrevernloven fokuserer også på positiv dyrevelferd, og ikke på den rene interesseavveining dyrevl. §2 tradisjonelt sett har vært ansett for å kunne ut i. Dyrevelferdsmeldingen fremhever sunne dyr i gode miljøer som et overordnet mål for arbeidet med dyrevelferd.¹⁴⁴ Videre nevnes at veterinærbehandling av sykdom og skade i relasjon til livskvalitet er å se på som en utfordring innenfor dyrevelferd, og da særlig for hund.¹⁴⁵ Det angis imidlertid ingen spesielle mål og tiltak i forhold til denne utfordringen. Forslaget til ny lov om dyrevelferd innebærer en bearbeidet videreføring av tidligere bestemmelser.¹⁴⁶ Etterarbeidene tilsier at dersom det er tvilsomt om den aktuelle behandling kan gjennomføres på en forsvarlig måte og er egnet til å ivareta dyrets

---

¹⁴² Den norske Veterinærforening: Høring – ny lov om dyrevelferd (2008) s. 3

¹⁴³ Det veterinærmedisinske rettsråd: Årsberetning 1992 (1993) s.123-125

¹⁴⁴ Dyrevelferdsmeldingen s.148

¹⁴⁵ *ibid* s.170

¹⁴⁶ Ot.prp.nr.15 (2008-2009) s.98

funksjonsevne og livskvalitet, bør det vurderes å avlive dyret.¹⁴⁷ Hva som er egnet til å ivareta dyrets funksjonsevne og livskvalitet vil til enhver tid variere. Dette samsvarer med den rettslige standard i dyrevl. §2, og tilsier at normen for medisinsk behandling etter dagens dyrevernlov bør tolkes i samsvar med etterarbeidene. Etterarbeidene gir uttrykk for den rettsoppfatning som ligger til grunn for reglene i dag.

Kjæledyrene har i praksis fått status som fullverdige familiemedlemmer, og familien gjør gjerne det de kan for å ha et friskt dyr så lenge som mulig. Formålsbetraktninger tilsier at målet til enhver tid bør være at dyret blir friskt og funksjonsdyktig igjen. Dyrets, eierens og veterinærens interesser er ikke alltid sammenfallende.¹⁴⁸ Dette skyldes i stor grad eiers følelsesmessige forhold til dyret. Problemstillingen for veterinær og eier, er å sette etiske grenser for når dyret heller bør avlives framfor å begynne eller fortsette en behandling.¹⁴⁹

Samfunnet gir på denne bakgrunn gjennom dyrevernloven generelle regler for medisinsk behandling av dyr, og setter klare forbud mot visse inngrep. Lovverket setter bare den nedre grense for medisinsk behandling. Behandlingsmetodene må alltid vurderes ut fra hensynet til kjæledyrets livskvalitet.

4.2.2 Særlige problemstillinger for hund

4.2.2.1 Hundens krav på mosjon og utfoldelse

Spørsmålet er i hvilken grad dyrevl. §2 gir hunder krav på mosjon og utfoldelse, herunder gjennom uteliv. Med utgangspunkt i hva som er god behandling, må det foretas en interesseavveining av individets behov for og ønske om uteliv og utfoldelse, opp mot dyreholders praktiske muligheter og ønsker.

Hunden nedstammer fra ulven. Ulver er sosiale, tilpassingsdyktige, utholdne og lekne flokkdyr.¹⁵⁰ Hunden har behov for å føle seg som en del av en flokk, og trenger daglig mosjon både for å holde seg i form, og for å utfolde seg fysisk og psykisk. Mosjon

---

¹⁴⁷ ibid s.98

¹⁴⁸ Rådet for dyreetikk: Grenser for etisk forsvarlig veterinærbehandling av dyr (2000)

¹⁴⁹ Dyrevelferdsmeldingen s.45

¹⁵⁰ Dyrs miljøbehov (2004) s. 6

og aktivitet er forebyggende for både helse- og atferdsproblemer.¹⁵¹ På den annen side vil dyreholdere ofte ha flere gjøremål enn å legge til rette for trivsel for hunden. Praktiske hensyn gjør seg gjeldene for dyreholder og kan tale for å begrense hundens krav på stimulerende aktiviteter.

Ut fra en naturlig forståelse av ordlyden, sammenholdt med hunders behov, gir dyrevl. §2 hunder et nokså utstrakt krav på uteliv, mosjon og utfoldelse. Når hunder holdes som kjæledyr gjør det seg ikke gjeldende tilsvarende økonomiske og praktiske hensyn, slik tilfellet kan være innenfor hold av dyr i næringssammenheng. Det følger videre av dette at kravet må nyanseres i forhold til det enkelte dyrs behov.¹⁵² Enkelte hunder har ut fra rase, helse, alder og andre individuelle særtrekk, behov for mer eller mindre mosjon og aktivt liv sammenlignet med andre hunder.¹⁵³

Forarbeidene tilsier på lik linje med ordlyden at hunder har et nokså utstrakt krav på uteliv, mosjon og utfoldelse etter dyrevl. §2.¹⁵⁴ Videre taler de for at en utvikling av kunnskap om hunders psykiske og fysiske behov tilsier at et slikt krav etter §2 vil kunne utvides med tiden.

Det foreligger ingen Høyesterettsdom som trekker opp grensen for hvilken grad hunder har krav på mosjon og utfoldelse. Dommen fra Oslo byrett inntatt i RG 2001 s.377, som omtalt under kapittel 4.1.2, kan imidlertid være illustrerende for den nedre grense for krav på aktivitet. Retten bygget på at alle hunder har behov for en viss daglig mosjon og i hvert fall frisk luft. Dette tilsier at den nedre grense for hunders krav på mosjon og utfoldelse etter dyrevl. §2 må sies å være at alle hunder har krav på frisk luft hver dag og en viss daglig mosjon. Saken er imidlertid ikke avgjørende for grensen for hunder krav på mosjon etter dyrevl. §2.

En sentral problemstilling er båndtvangsbestemmelsene.¹⁵⁵ Av hensyn til ville dyr og deres hekketid må hunder store deler av året holdes i bånd. Hensynet til viltet står her

---

¹⁵¹ Mattilsynets brosjyre om hold av hund s. 4 og 9

¹⁵² Dyrs miljøbehov (2004) s. 6

¹⁵³ Mattilsynets brosjyre om hold av hund s. 9

¹⁵⁴ Gjesdal (1977) s.10 og Ot.prp.nr.27 (1973-1974) s.29

¹⁵⁵ Lov om hundehold av 2003 nr. 74 (hundeloven) §6

opp mot hensynet til hundenes naturlige behov for mosjon og utfoldelse. Det kan argumenteres for at det er urimelig og unødvendig at hunden i så store deler av året skal hindres i å løpe fritt.¹⁵⁶ Båndtvang står i kontrast til formålet med dyrevernloven, som tilsier at hunder bør få utløp for sine naturlige behov. På den annen side finnes alternativer som gjør båndtvangen mulig uten at det går utover hunders naturlige behov. Samfunnet kan legge opp til at hunder skal få en viss utfoldelse for eksempel ved opprettelse av egne hundeparker eller områder hvor hundene fritt kan utfolde seg.¹⁵⁷ Slike områder ville være formålstjenelig i forhold til §2.

Dyrevelferdsmeldingen sier lite om utfordringene med båndtvang for hunder. Dette tilsier at formålet med båndtvangsbestemmelsene kan anses som et berettiget formål, nemlig beskyttelse av ville arter. Selv om hundene ikke fritt får utfolde seg utendørs på grunn av båndtvang bestemmelsene, er dette ikke en unødig lidelsespåføring. Videre omtaler forarbeidene til ny lov om dyrevelferd dyrs levemiljø.¹⁵⁸ Et godt levemiljø må være en forutsetning for god dyrevelferd. Departementet uttaler at det er ”viktig å tilby dyrene et miljø som gir rom for stimulerende aktivitet og utøvelse av naturlig atferd”.¹⁵⁹

I praksis er mange hunder mye alene hjemme på dagtid mens familien er på jobb og skole. Vanlig praksis her synes akseptert i samfunnet, og kan som utgangspunkt ikke anses for å være i strid med dyrevernloven. Hunden kan tilvennes rutiner, og så lenge hunden ikke er alene utover det som er vanlig praksis, og får luftetur både før eieren drar og når eieren kommer hjem, kan ikke dette anses som spesielt problematisk.¹⁶⁰ Imidlertid kan det tenkes unntak, dersom enkelte hunder viser problemer med å tilpasse seg.¹⁶¹ Hvilket miljø hunden har, sosialt og fysisk, kan ha betydning for vurderingen av forsvarlig ”alenetid”. For valper gjør det seg gjeldende særlige hensyn. Disse må bli kjent og trygge før de kan

---

¹⁵⁶ Dyrenes stemme (2006) nr. 3 s. 4

¹⁵⁷ ibid s. 5

¹⁵⁸ Ot.prp.nr.15 (2008-2009) s.108

¹⁵⁹ l.c

¹⁶⁰ Egne erfaringer med eget hundehold og andre hundeholderes praksis

¹⁶¹ Dyrs miljøbehov (2004) s.54

være alene mens eier er på jobb.¹⁶² Dersom hunden gjentatte ganger er alene hjemme størsteparten av døgnet, og sjelden får gå lange turer, vil forholdet kunne komme i konflikt med dyrevernloven. Hvis eier ikke selv har mulighet til å tilfredsstille lovens minstekrav, må han sørge for at annen kompetent person gir hunden tilstrekkelig uteliv og stimulerende aktivitet.¹⁶³

Hvorvidt hunden i det konkrete tilfelle bør få mer mosjon eller utfoldelse i form av uteliv beror etter dette på en skjønnsmessig vurdering. Praksis blant hundeeiere som har et godt hundehold bør være veiledende, samt kunnskapen om den aktuelle hundens behov. Hundens behov må dels avgjøres på grunnlag av kunnskap om rase, kjønn og alder, men også kjennskap til den aktuelle hunden. Den enkelte eiers manglende muligheter kan ikke være avgjørende for hundens minstekrav på mosjon og aktivitet etter dyrevl. §2.

4.2.2.2 Hunders krav på kontakt med artsfrender

Spørsmålet er i hvilken grad hunder har krav på kontakt med artsfrender på bakgrunn av dyrevl. §2. Hundens sosiale behov varierer mye avhengig av rase og hundetype, og etter det enkelte individ.¹⁶⁴ Hunder har et medfødt og naturlig behov for kontakt med andre hunder. For at de skal bli harmoniske og friske må de få røre seg fritt, leke og glede seg over kontakt med sine artsfrender.¹⁶⁵ I dag er familien gjerne hundens flokk. I hvilken grad kontakt med mennesker reduserer behovet for kontakt med artsfrender, eller andre dyr, varierer.¹⁶⁶ Studier viser at nærværet av mennesker er viktig for hundens velferd, og kanskje til og med viktigere enn kontakt med andre hunder.¹⁶⁷

En naturlig språklig forståelse av ordlyden i §2 tilsier at hunder har et nokså utstrakt krav på kontakt med artsfrender. Ordlyden sier imidlertid ikke noe nærmere om omfanget av et slikt krav. Med utgangspunkt i hva som er god behandling, må det foretas en interesseavveining av individets behov for og ønske om kontakt med artsfrender, opp mot

---

¹⁶² Mattilsynets brosjyre om hold av hund s. 7

¹⁶³ *ibid* s. 9

¹⁶⁴ *ibid* s. 5

¹⁶⁵ Dyrenes stemme (2006) nr. 3 s. 2

¹⁶⁶ Ot.prp.nr.15 (2008-2009) s.108

¹⁶⁷ Dyrs miljøbehov (2004) s.47

dyreholders praktiske muligheter og ønsker. Forarbeidene uttaler generelt at ”oppgåva for dyrevernlova må vera å syta for at dyra, så langt det er praktisk og økonomisk mogeleg, får leva sitt liv i samsvar med naturgjeven trong”.¹⁶⁸ Dette underbygger det krav ordlyden tilsier.

Forarbeidene sier lite om hvilket hensyn som skal veie tyngst ved vurderingen av hunders krav på kontakt med artsfrender. De tilsier at et berettiget formål vil tale for å begrense kontakten.¹⁶⁹ Spørsmålet er da om dyreholders individuelle muligheter og ønsker er et slikt berettiget formål. De enkelte dyreholdere har gjerne ulike hensikter med hundeholdet. I hvilken utstrekning hunden har krav på kontakt med artsfrender vil etter dette bero på en konkret vurdering. Hunder som bor i byen vil kanskje ikke ha like mye kontakt med andre hunder som de som bor på landet, da det er vanskeligere å la hunden gå fritt i byen. På den andre siden vil det kanskje være større mangfold av hunder i byene på grunn av flere innbyggere, mens det på landet vil være færre hunder.

Formålsbetraktninger tilsier at hunder bør ha krav på kontakt med sine artsfrender. Etterarbeidene støtter en slik forståelse av ordlyden. Dyrevelferdsmeldingen uttaler at det skal tas utstrakt hensyn til dyrs naturlige behov.¹⁷⁰ God velferd forutsetter trivsel for hunden. Mange hunder må imidlertid lære seg å takle situasjoner som ikke er naturlig for arten. Dommen inntatt i RG 2001 s. 377, omtalt ovenfor, taler for at hunder har et krav på kontakt med artsfrender eller mennesker. I hvilket omfang sier imidlertid saken ikke noe om.

Mattilsynet har utarbeidet en brosjyre om hold av hund. Brosjyren er illustrerende for forvaltningens veiledningspraksis ovenfor kjæledyrholdere.¹⁷¹ Mattilsynets praksis tilsier at hunden både trenger og bør få meningsfull aktivitet i form av samvær med andre

---

¹⁶⁸ Ot.prp.nr.27 (1973-1974) s. 7

¹⁶⁹ ibid s.29

¹⁷⁰ Dyrevelferdsmeldingen s.150

¹⁷¹ Århelle, e-post, 20. mars 2009

hunder.¹⁷² Dette taler for at hunder har krav på en del sosial kontakt, men tilsier ikke at denne nødvendigvis må baseres utelukkende på kontakt med artsfrender.¹⁷³

Etter dette har alle hunder krav på en viss sosial kontakt med både artsfrender og mennesker. Grensedragningen for hvor mye sosial kontakt hunden skal få er ikke fastlagt. Rettskildene tilsier at hunden neppe har krav på daglig kontakt med artsfrender, idet mennesker i stor grad gir hunden den stimuli hunden trenger.

4.2.3 Særlige problemstillinger for katt

4.2.3.1 Katters vern mot å bli forvillede

Spørsmålet er hvilket vern katter har mot forvilling etter dyrevl. §2. Med ”forvillede” menes katter som ikke lenger kan knyttes til en eier eller et hjem.¹⁷⁴ Katter er det kjæledyr som i størst grad har beholdt sin frie posisjon i forhold til mennesket.¹⁷⁵ Situasjonen rundt forvillede katter er en menneskeskapt omstendighet fordi hold av katter som kjæledyr har kommet ut av kontroll.¹⁷⁶ Noen katter som blir borte fra sine hjem vil etter hvert forvilles. I Norge er forekomsten av forvillede katter langt større enn omfanget av forvillede hunder. Dette henger nok sammen med forskjeller i hundehold i forhold til kattehold.¹⁷⁷ Kattene innebærer ikke bare et dyrevernproblem, men temaet har også helsemessige og miljømessige aspekter.¹⁷⁸ Emnet her er de dyrevernmessige aspekter og eiers plikter for å forhindre forvilling.

Ordlyden i dyrevl. §2 tilsier at katter har et prinsipielt vern mot forvilling. Det sentrale er at kattene nyter god dyrevelferd.¹⁷⁹ Et essensielt spørsmål er i denne sammenheng hvilke tiltak eier plikter å treffe for å forebygge forvilling. Sikker rett etter

---

¹⁷² Mattilsynets brosjyre om hold av hund s. 9

¹⁷³ Dyrs miljøbehov (2004) s.47

¹⁷⁴ *ibid* s.12

¹⁷⁵ Rådet for dyreetikk: Bortkomne og forvillede katter (1997)

¹⁷⁶ Eierløse/forvillede katter (2001) s.46

¹⁷⁷ *ibid* s.12

¹⁷⁸ *ibid* s. 6

¹⁷⁹ Dyrevelferdsmeldingen s.118

dyrevl. §2 er at en katteeier ikke har lov til å overlate katten til seg selv. En katt som opprinnelig er tam og vant til å bo sammen med mennesker, vil ikke være kapabel til å klare seg godt ute i naturen over lengre tid. Det samme gjelder avkom av forvillede katter. Eieren utsetter da katten, og eventuelle avkom, for fare for unødige lidelse dersom den etterlates.

Videre tilsier ordlyden i §2 at katter skal ha godt stell. Godt stell kan gi økt sjanse for at katten blir værende hos sin eier. Samtidig forekommer det også at katter som stelles godt forvilles. Uavhengig av bakgrunnen for forvillingen, vil eier ut fra en naturlig forståelse av dyrevl. §2 kunne være forpliktet til å iverksette tiltak for at katten skal komme til rette. Eksempler på tiltak kan være at den bortkomne katten etterlyses på samlingssteder i lokalmiljøet, eller i lokalavisen. Hvor omfattende plikten er, må bero på en konkret vurdering. Dyrevernlovens formål bør særlig tas i betraktning når det gjelder forvillede katter. Førre-var-prinsippet må ha avgjørende betydning.

Et spørsmål er om et krav om merking kan innfortolkes i ordlyden i dyrevl. §2 i det konkrete tilfelle. Det er ofte vanskelig å vite hvilke katter som er forvillede, og hvilke katter som bare har kommet bort fra hjemmet sitt. Det er i dag ikke et krav til merking av huskatter i lovverket. Noen katter utstyres med halsbånd, men halsbåndet har ikke alltid opplysninger som gjør at eieren kan spores opp.¹⁸⁰ Hvorvidt et krav om merking kan innfortolkes i ordlyden må bero på en konkret interesseavveining. Med utgangspunkt i hva som er god behandling, må risikoen for forvilling veies opp mot hensynet til katteeiers mulighet til å merke katten. Forvillede katter er både et stort dyrevernmessig problem og et samfunnsproblem. Dette tilsier at det skal mye til for at eiers muligheter for merking skal veie opp hensynet til å forebygge vesentlig risiko for forvilling. Risikoen kan vurderes i forhold til erfaringer med det aktuelle holdet, eller tilsvarende kattehold. Eksempelvis er risikoen for forvilling særlig stor der man har flere katter, samt i enkelte bystrøk hvor utemiljøet kan være særlig utfordrende. Tungtveiende hensyn tilsier derfor at et krav om merking, etter en konkret vurdering, kan følge av dyrevl. §2.

---

¹⁸⁰ Dyrevelferdsmeldingen s.117

Høyesterett har ikke avsagt noen dom i forhold til forvillede katter. Det finnes imidlertid to underrettsdommer som kan være illustrerende. Den første saken er behandlet i Hålogaland lagmannsrett.¹⁸¹ Saken gjaldt krav fra Dyrebeskyttelsen om stans av innsamling og avliving av katter i Rognan kommune. Det interessante er lagmannsrettens uttalelse om at den ”er samtd med namsretten i at lovgjevinga her er til dels uklar, og at ein har sparsomt med rettspraksis”.

Den andre relevante saken er en dom avsagt i Gulating lagmannsrett.¹⁸² Saken gjaldt et forvaltningsvedtak om å avlive et stort antall løskatter. Lagmannsretten uttaler i den prejudisielle vurderingen av forholdet at ”vedtaket gjelder desimering av løskattbestanden, og kan ikke gjennomføres på en måte som medfører at også «huskatter» blir avlivet”. Lagmannsretten påpeker her et sentralt problem med forvillede katter, nemlig risikoen for å avlive huskatter som ikke er forvillet og i den forbindelse behovet for merking.

Etterarbeidene fremmer forslag om en bestemmelse som regulerer utførelsen av, og gir hjemmel for å kreve merking.¹⁸³ Det stilles et generelt krav til forsvarlig merking. Videre er det fremmet forslag om en fullmaktsbestemmelse som gir hjemmel til å gi nærmere forskrifter om merking av dyr. Det fremheves som eksempel at bestemmelsen kan anvendes til å innføre merkekrav for og et register over merkede katter, som et ledd i arbeidet med å redusere mengden forvillede katter.¹⁸⁴ Næringskomiteen har bedt om videre utredning av merkeordninger med mål om krav til merking av både hund og katt.¹⁸⁵ Dette taler for at et krav om merking, etter en konkret vurdering, bør kunne innfortolkes i nåværende dyrevl. §2 i forhold til katter.

Rådet for dyreetikk har avgitt en uttalelse om bortkomne og forvillede katter.¹⁸⁶ Rådets konklusjon og anbefaling er blant annet at alle tamkatter bør individmerkes.¹⁸⁷

---

¹⁸¹ LH-2001-1010

¹⁸² LG-1994-1349

¹⁸³ Ot.prp.nr.15 (2008-2009) s.98-99

¹⁸⁴ ibid s.99

¹⁸⁵ Innst.O.nr.56 (2008-2009) s.30

¹⁸⁶ Rådet for dyreetikk: Bortkomne og forvillede katter (1997)

Dyrevernloven oppstiller i §6 en generell hjelpeplikt i forhold til alle eierløse dyr. Denne hjelpeplikten underbygger det vern mot forvilling katter har etter dyrevl. §2. Hjelpeplikten vil ikke bli omtalt nærmere her.

På denne bakgrunn har katter et vern mot forvilling i dyrevl. §2. I tillegg til godt stell kan aktuelle tiltak være merke- og etterlysningsplikt for eier. Krav til merking i det konkrete tilfelle bør kunne utledes av ordlyden.¹⁸⁸

4.2.3.2 Det offentlige ansvar for forvillede katter

Spørsmålet er om det offentlige og katteinteresseorganisasjonene har et juridisk ansvar for forvillede katter. Ordlyden i §2 tilsier at enhver som har med dyr å gjøre er pliktsubjekt. Forarbeidene uttaler at bestemmelsen gjelder hvem som helst og hvor som helst.¹⁸⁹ Dette tilsier at både det offentlig og katteinteresseorganisasjoner har et juridisk ansvar for forvillede katter.

Det fremheves i dyrevelferdsmeldingen at holdningsskapende arbeid for å ansvarliggjøre katteeiere, er et viktig forebyggende tiltak i forhold til forvillede katter.¹⁹⁰ Dyrevelferdsmeldingen tilsier at det offentlige, og til en viss grad private interesseorganisasjoner, har et ansvar for forvillede katter, nettopp fordi de tillegges det holdningsskapende ansvar. De forvillede populasjoner blir stadig større. Når forvillede katter blir et samfunnsproblem, bør i alle fall det offentlig ha et visst ansvar for å hankses med problemet.

Det er viktig at problemet med forvillede katter settes på dagsorden, da omfanget av disse er stort. Å sette fokus på problemet er også sentralt for at Norge skal sikre overholdelse av de forpliktelser vi har etter kjæledyrkonvensjonen.¹⁹¹ Artikkel 12 sier at dersom bestanden av eierløse dyr er så stor at det er et problem, skal det ratifiserende landet iverksette tiltak som gjør at antallet reduseres. Aktuelle tiltak vil være både endringer i

---

¹⁸⁷ Dyrevelferdsmeldingen s.117

¹⁸⁸ Eierløse/forvillede katter (2001) s.26-27

¹⁸⁹ Gjesdal (1977) s.10 og Ot.prp.nr.27 (1973-1974) s.29

¹⁹⁰ Dyrevelferdsmeldingen s. 118

¹⁹¹ Kjæledyrkonvensjonen (1987) art.12

loven og administrative tiltak.¹⁹² Presumsjonsprinsippet tilsier at gjeldende dyrevernavlov er i samsvar med artikkel 12 i kjæledyrkonvensjonen. Det at forarbeidene til den nye loven om dyrevelferd gir en ny bestemmelse om merking av dyr, kan tilsi at gjeldende lov ikke i tilstrekkelig grad tar hensyn til problemet med forvillede katter. Det å hindre at katter blir forvillede bør sees på som et kollektivt samfunnsgode på lik linje med dyrevelferd generelt.¹⁹³ Samfunnet er ikke tjent med at katteholdet er på en slik måte at mange blir forvillede, og ender opp som vanskjøttede og som en belastning for nærmiljøet generelt.¹⁹⁴ Her ser vi at spørsmålet om hvem som er det egentlige beskyttelsessubjekt etter dyrevernavloven særlig gjør seg gjeldende.

På denne bakgrunn har det offentlige og katteinteresseorganisasjoner et visst juridisk ansvar for de forvillede katter. Det offentlige og interesseorganisasjonene kan i hovedsak anses for å ha et forebyggende ansvar. Dette innebærer at manglende handling kan innebære straffansvar etter dyrevernavloven.

4.3 Dyrevernavloven §2 de lege ferenda

En skjønnsmessig rettslig standard muliggjør at rettsregelens innhold kan endres i samsvar med samfunnsoppfatningen til enhver tid. Det er både fordeler og ulemper ved en slik dynamisk regel. Innholdet av begrepene i §2 vil forandre seg etter hvert som samfunnet endrer oppfatning av hvilken lidelse som rettmessig kan påføres dyrene. Endringer i internasjonale konvensjoner kan også påvirke innholdet av standarden i §2, og domstolene vil til enhver tid trekke grensene for tolkningen.¹⁹⁵

Utformingen av dyrevl. §2 er en fordel for dyrene som beskyttelsessubjekt så lenge endringene i samfunnet er til deres fordel. Dyr bør imidlertid sikres en viss minstestandard av vern, som ikke kan endres gjennom tolkning. Da vil dyrenes stilling etter loven samtidig få mer karakter av reelle rettigheter. Slik §2 er formulert i gjeldende dyrevernavlov slås det ikke fast en minstestandard. Det at de ulike begrepene ikke er definert i loven innebærer at

---

¹⁹² Eierløse/forvillede katter (2001) s.23

¹⁹³ Dyrevelferdsmeldingen s.17

¹⁹⁴ Eierløse/forvillede katter (2001) s.14

¹⁹⁵ Frøslie (2000) s.47

dyrene er avhengig av øyet som ser når det gjelder tolkningen av §2. Når lovteksten er vagt utformet betyr det at lovgiver har ment å overlate til praksis å utforme rettsregelen nærmere. I første rekke vil det innebære domstolene, men også forvaltningen.¹⁹⁶ Det kan hevdes at §2 er konkret nok utformet til at domstolen kan benytte den som begrunnelse for sanksjoner. På den annen side er den så vag at domstolen kanskje vil avstå fra å gjøre nettopp det. Paragraf 2 er ofte påberopt, men relativt sjelden benyttet.¹⁹⁷ Dette innebærer at §2 i realiteten ofte synes å være brukt som et støtteargument, og ikke som hjemmel for lovbrudd i seg selv. Et eksempel kan være saken inntatt i Rt.1992 s.615 hvor Høyesterett henviser til dyrevl. §§2,4 og 5, eller Rt.1993 s.1380 hvor dyrevl. §§2, 5 og 9 anvendes som hjemmel. I graverende saker vil likevel §2 alene oftest anses som klart overtrådt.

Begrepene som anvendes i §2 setter ikke skarpe grenser for hva ordlyden dekker. For å fastlegge innholdet må man se paragrafen i sammenheng med andre regler i dyrevernloven og de alminnelige rettskilder. En kan spørre seg hvorfor lovregelen ikke er gjort mer presis. Lovgiver har i følge forarbeidene i §2 ment å gi et alminnelig direktiv for hvordan dyr skal behandles. Forarbeidene uttaler: ”Dyrevernlovens bestemmelser er stedlig begrensede, lovfestede funksjoner av den herskende moraloppfatning og etikk, tilpasset samfunnsordningen, økonomien og driftsformene, og kan tas som uttrykk for trangen til å beskytte verdier som finnes høyverdige.”¹⁹⁸ Dette tilsier at lovgiver har ment å gi en rettsregel som til enhver tid skal kunne samsvare med samfunnsoppfatningen. Utformingen av en lovregel må bero på en avveining mellom hensynet til presisjon og hensynet til enkelhet.¹⁹⁹ Dyrevernloven henvender seg ikke bare til jurister, men er ment å skulle kunne forstås av enhver som har med dyr å gjøre. I denne sammenheng er det en ulempe at §2 er utformet så skjønnsmessig. Legfolk kan ha vanskeligheter med å forstå hva som kreves av dem for å unngå brudd på § 2.

I Rendalen-saken inntatt i Rt.2006 s.1105 uttaler Høyesterett om §2 at ”bestemmelsen må gis et innhold som så langt som mulig sikrer klarhet og

---

¹⁹⁶ Kleveland: Dyrevernloven - til å begripe (1997)

¹⁹⁷ l.c.

¹⁹⁸ Gjesdal (1977) s.10 og Ot.prp.nr.27 (1973-1974) s.29

¹⁹⁹ Eckhoff (2001) s.63

forutberegnelighet”. Dette særlig fordi plikten er straffesanksjonert. For å forstå innholdet av §2 er en også nødt til å ha oversikt over de forskrifter som er gitt i medhold av lovens §30. Dyrene har ikke et godt rettsvern når pliktsubjektene etter §2 ikke har rimelig god mulighet for å vite hvilket vern dyrene har krav på.

Det kan videre sies at §2 anvendes strengere mot nyere aktiviteter, sammenlignet med etablert praksis. Dette illustreres særlig av to forskrifter som kom samtidig, nemlig forskrift om hold av strutsefugl og forskrift om hold av pelsdyr.²⁰⁰ Førstnevnte bestemmer at struts bare skal holdes løs og ha god plass, jfr. §3, i motsetning til pelsdyr som etter sistnevnte forskrift kan holdes i bur, så lenge det ikke påfører dyrene skade og burene er av en viss størrelse, jfr. §4. Hold av struts er en relativt ny aktivitet i Norge. Dette sammenholdt med dommen fra Eidsivating lagmannsrett om pelsdyroppdrett²⁰¹, indikerer at §2 har en svakere gjennomslagskraft for den etablerte praksis.

Dansk dyrevernavlov bestemmer at ”dyr skal behandles forsvarlig og beskyttes bedst muligt mod smerte, lidelse, angst, varig men og væsentlig ulempe”.²⁰² Norsk dyrevernavlov og §2 bygger på et negativt rettsprinsipp som gjør det rettmessig å påføre dyr lidelse. Blant andre Dyrevernavalliansen hevder at loven burde sette et forbud mot å påføre dyr lidelse.²⁰³ De hevder videre at lovgivningen signaliserer at hensynet til dyr er lavt prioritert hos de lovgivende og rettshåndhevende myndigheter. I dyrevelferdsmeldingen setter imidlertid Regjeringen høye mål for forbedring av dyrevelferden i Norge. Stortinget har gitt sin tilslutning i Innst.S.nr.226 (2002-2003). Høye mål signaliserer at den norske stat tar dyrevelferd på alvor. Dansk dyrevernavlov bygger på et påbud om å beskytte dyr mot lidelser generelt, og ikke bare et påbud om å beskytte dem mot unødige lidelser.²⁰⁴ Et slikt påbud vil ikke innebære at det er forbudt å påføre dyr lidelse. Sann sett vil dansk dyrevernavlov heller ikke være i samsvar med krav fra dyrevernavnere i Norge. Det er ikke vesentlige reelle

---

²⁰⁰ FOR 1998-10-02 nr.951: Forskrift om hold av strutsefugl og FOR1998-09-20 nr.901: Forskrift om hold av pelsdyr

²⁰¹ LE-1999-306, jfr. kapittel 4.1.3

²⁰² Frøslie (1997) s.31

²⁰³ Dyrevernavalliansen: Vi trenger en mer dyrevennlig lovgivning

²⁰⁴ Frøslie (1997) s.31

forskjeller mellom hovedregelen om dyrevern etter dansk og norsk rett når det gjelder kravet til forsvarlig behandling av dyr.²⁰⁵ Den danske ordlyden signaliserer imidlertid tydeligere en aktivitetsplikt. Et forbud mot all lidelsespåføring kan være vanskelig gjennomførbart så lenge dyr anvendes til menneskenyttige formål.

4.4 Forslag til ny lov om dyrevelferd

Landbruks- og matdepartementet har i samråd med Fiskeri- og Kystdepartementet, i Ot.prp.nr.15 (2008-2009), fremmet forslag til ny lov om dyrevelferd. Det interessante her er hvilke endringer lovforslaget innebærer i forhold til dyrevl. §2.

Lovforslagets §§1 og 3 erstatter gjeldende lovs §2. Den foreslåtte §1 lyder: ”Formålet med loven er å fremme god dyrevelferd og respekt for dyr.” Bestemmelsen er altså en ny formålsbestemmelse som er utskilt fra gjeldende lovs §2. Ordlyden er noe endret. Gjeldende lovs §2 fastslår ikke uttrykkelig formålet med dyrevernloven, men angir indirekte et formål om god behandling av dyr. Departementet uttaler i forarbeidene til den nye loven at formålet innebærer en erkjennelse av at dyr er sansende vesener og at de har en egenverdi uavhengig av den nytteverdi de måtte ha for mennesker.²⁰⁶ Hvis denne uttalelsen sammenlignes med de uttalelser en finner i forarbeidene til loven av 1974, ser man at synet på dyr har gjennomgått store endringer. Lovforslaget innebærer likevel ingen endring av rettstilstanden etter gjeldende lovs §2, fordi en slik oppfatning av dyret har blitt innfortolket i §2 slik at formålet med dyrevernloven har blitt forstått på den måten forslaget §1 uttrykker det.

Departementet ønsker å lovfeste et krav på god dyrevelferd, men uttaler i de generelle motiver at det er vanskelig å lovfeste en presis definisjon. Departementet vil heller ikke lovfeste hva som ligger i god dyrevelferd, da dette vil kunne endre seg over tid.²⁰⁷ Forslagets formålsbestemmelse fokuserer på at dyr har egenverdi.²⁰⁸ Dette viser at

---

²⁰⁵ ibid s.32

²⁰⁶ Ot.prp.nr.15 (2008-2009) s.93

²⁰⁷ ibid s.19

²⁰⁸ ibid s.93

dyrs egenverdi står som et viktig fundament for loven.²⁰⁹ Næringskomiteen har tatt egenverdi inn i forslaget §3.²¹⁰ Dette innebærer en presisering av gjeldende rett. Formålet om å fremme respekt for dyr må imidlertid anses som en nyskapning i lovforslaget, sett i sammenheng med de nye bestemmelsene om forbud mot seksuell bruk og avlaving som underholdning.²¹¹

Videre lyder lovforslagets §3: ”Dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger.” Bestemmelsen innebærer en videreføring av prinsippene etter gjeldende lovs §2, samtidig som den klargjør at god behandling er et selvstendig krav ved å ikke knytte det opp til forebygging av lidelse.²¹² En viktig endring er imidlertid at hensynet til instinkt og naturlig behov er tatt ut av ordlyden. Det skal likevel fremdeles tas slike hensyn ved behandling av dyr. Departementet uttaler at hensynet til fysiske og mentale behov ligger i kravet om at dyr skal behandles godt, og ivaretas også i lovens øvrige bestemmelser.²¹³

Paragraf 3 er ment å fastsette en generell aktsomhetsnorm. Endringene i ordlyden innebærer ikke en realitetsendring, men er ment å være klargjørende i forhold til dyrs status og rettigheter.²¹⁴ Begrepet ”unødig” er videreført fra gjeldende lovs §2 blant annet fordi visse påkjenninger anses naturlig i dyrs liv. Departementet presiserer at det viktigste må være å hindre fare for påkjenninger og belastninger som er unødvendige eller uakseptable, og som kan unngås.²¹⁵ Begrepet ”lidelse” er i lovforslaget erstattet med ”påkjenninger og belastninger”. Dette innebærer en utvidelse av ordlyden i gjeldende lovs §2. Også mindre alvorlige forhold enn det som normalt vil forstås som lidelse er ment å omfattes av forslaget §3.²¹⁶

---

²⁰⁹ *ibid* s.23

²¹⁰ Innst.O.nr.56 (2008-2009) s.29

²¹¹ Ot.prp.nr.15 (2008-2009) s.103

²¹² jfr. kapittel 4.1.7

²¹³ Ot.prp.nr.15 (2008-2009) s.24

²¹⁴ *ibid* s.22

²¹⁵ l.c.

²¹⁶ l.c.

Forslagets §3 innebærer ingen endring av dyrs juridiske status.²¹⁷ En kan spørre seg hva som er poenget med en ny lov når det er få realitetsendringer. Forslaget til ny lov fremstår mest som en oppdatering i forhold til rettstilstanden slik den har utviklet seg i forskrifter og forvaltningspraksis, gjerne på bakgrunn av internasjonale forpliktelser. Høringsinstansene har imidlertid i stor grad vært positive til de to nye bestemmelsene som utskilles fra gjeldende lovs §2. Dette tilsier at lovforslaget likevel er et skritt i riktig retning. At de nye bestemmelsene ikke innebærer noen endring, men snarere en presisering av dyrevl. §2, tilsier samtidig at dyrevl. §2 er for vagt formulert i forhold til gjeldende samfunnsnormer for dyrevern. Dersom forslaget til ny lov om dyrevelferd vedtas, vil forarbeidene til den nye loven gi nokså god veiledning ved tolkning av forslagets §3. Det sies i de særskilte merknader til §3 at hva som ligger i god behandling vil bero på en konkret vurdering. Sentrale hensyn i denne vurderingen vil være dyrs fysiske og mentale behov ut fra deres egenart, og dyrs evne til å ha positive og negative opplevelser.²¹⁸

Forslaget til ny lov om dyrevelferd har også en ny bestemmelse om kompetanse og ansvar i forslagets §6. Departementet presiserer imidlertid her at det ikke har noen planer om å kreve formell kompetanse for hold av familie- og hobbydyr. Bestemmelsen, som gir hjemmel for å kreve formell kompetanse, vil i første rekke nyttes overfor næringsmessig dyrehold, og dyrehold av et visst omfang.²¹⁹ Denne bestemmelsen innebærer således ingen endring i forhold til krav om kompetanse for eiere av kjæledyr, utover å presisere kravet til realkompetanse. Når det gjelder lovforslaget i forhold til kirurgisk behandling av friske dyr, medisinsk behandling, fysiske og sosiale behov for hunder, og merking av katter vises det til drøftelsene ovenfor i kapittel 4.2.1, 4.2.2 og 4.2.3.

---

²¹⁷ ibid s.24

²¹⁸ ibid s.94

²¹⁹ ibid s.96-97

5 Det faktiske vernet etter dyrevernloven §3

5.1 Dyrevernloven §3

Dyrevernloven §3 lyder: ”Mattilsynet, medlem av dyrevernemnd og politiet kan til kvar tid inspisera dyr som kjem inn under lova og dei stadar og rom o.l. der slike dyr held til. ...”

Paragraf 3 fastlegger en vidtgående hjemmel for inspeksjon av dyr og dyrerom. Det er i juridisk teori gitt uttrykk for at bestemmelsen skal tolkes strengt i forhold til hvem som har inspeksjonsmyndighet.²²⁰ En alminnelig språklig forståelse av ordlyden tilsier at det bare er de personer og organer som nevnes i selve lovteksten som har inspeksjonsrett. Med Mattilsynet menes sentralt, regionalt eller lokalt Mattilsyn.²²¹

Inspeksjonsretten har sin bakgrunn i et behov for å føre kontroll med at eiere eller innehavere av dyr ivaretar sine forpliktelser etter dyrevernloven. For å sikre dyr et godt rettsvern er det nødvendig med slikt tilsyn. Tilsyn med at regelverket etterfølges krever store ressurser, men samtidig er målet at dyreholdet sikres på en bra måte.²²²

Inspeksjonsretten er geografisk avgrenset gjennom dyrevernemndenes, politiets og distriktsveterinærenes tjenstedistrikt.²²³

Ved utarbeidelsen av dyrevl. §3 antydte lovutvalget det som aktuelt å innføre en regelmessig inspeksjonsplikt. Lovutvalget konkluderte imidlertid med at ”av praktiske grunner finner likevel ikke komitéen å kunne fremme forslag om slik regelmessig inspeksjonsplikt... Dessuten er det klart at ingen instans i dag har oversikt over hvem som holder dyr og hvor de holdes. En inspeksjonsplikt måtte derfor forutsette en meldeplikt”.²²⁴ Organene har altså etter dyrevl. §3 ikke en inspeksjonsplikt, men en inspeksjonsrett. Plikt kan følge av annet rettsgrunnlag. Inspeksjonsretten etter dyrevl. §3 må sees i sammenheng med reglene om tilsynsmyndighet, vedtak og tiltak etter dyrevernloven kapittel VII. En inspeksjon kan resultere i et pålegg, vedtak om tvangsmulkt, foreløpig forvaring av dyr og

---

²²⁰ Frøslie (1997) s.38

²²¹ Dyrevelferdsmeldingen s.137

²²² ibid s.136

²²³ Frøslie (1997) s.37

²²⁴ Ot.prp.nr.27 (1973-1974) s.48

avliving av dyret på stedet. Dette følger av dyrevl. §§25, 26 og 26a. Jeg kommer ikke nærmere inn på aktuelle følger av inspeksjon, som nevnt innledningsvis i oppgaven.

Departementet har gitt nærmere regler om dyrevernnemndene i Føresegn om dyrevernnemnder, jfr. dyrevl. §24 (3).²²⁵ Dyrevernnemndene gis her plikt til å holde seg orientert om dyreholdet i distriktet og gjøre uanmeldte inspeksjoner, jfr. §2 (1). Videre slår forskriften fast at dyrevernnemndene har anledning til å foreta anmeldte og uanmeldte inspeksjoner på bakgrunn av varsler, tips eller mistanke på annet grunnlag, om dyr som står i fare for unødig lidelse, jfr. §2 (2). Nemndas hjemmel omfatter også rutinemessige inspeksjoner.

Dyrevl. §3 bestemmer at politiet kan delta på inspeksjon. Bakgrunnen for en slik regel er et behov for å utøve tvang ovenfor dyreeier ved inspeksjoner. Politiet har imidlertid ikke alltid mulighet til å bistå, eller ikke mulighet til å komme så raskt som situasjonen krever. Regelen om inspeksjonsrett må derfor sees i sammenheng med regelen om utøvelse av nødrett etter straffeloven §17.²²⁶ De som foretar inspeksjon må aldri gjøre mer enn det som er nødvendig for å avverge en umiddelbar fare for skade.

Dyrevernloven §3 gir en vidtgående hjemmel, og utgjør et godt rettslig grunnlag, for inspeksjon. Bestemmelsen står i samsvar med lovens formål i §2 ved at den gir myndighet til utøvelse av dyrs rettigheter, og dermed mulighet for et faktisk vern.

5.2 Inspeksjonsretten de lege lata

5.2.1 Tilsynsmyndighet

Mattilsynet har det utøvende forvaltningsansvaret for dyrevern, det vil si ansvar for blant annet regelverksutvikling og fortolkning, for utdeling av budsjettmidler, og for opplæring og generell rådgivning for dyrevernnemndene. Dyrevernnemndene hadde en mer sentral rolle som utøvende myndighet tidligere. Mattilsynet utfører i økende grad inspeksjoner som tidligere ble utført av dyrevernnemndene.²²⁷ I blant annet Oslo og omegn er det likevel

---

²²⁵ Føresegn om dyrevernnemnder (2004) nr.425

²²⁶ Lov av 2005 nr. 28 (straffeloven) og lov av 22. mai 1902 nr. 19 §47

²²⁷ Dyrevelferdsmeldingen s.137-138

fremdeles dyrevernnemndene som gjennomfører mesteparten av inspeksjonene når det gjelder privat hold av kjæledyr.²²⁸

5.2.2 Retningslinjer for dyrevernnemndene

Mattilsynet har fastsatt nærmere retningslinjer for dyrevernnemndene og deres utøvelse av inspeksjonsretten.²²⁹ Dyrevernnemndene holder seg til disse retningslinjene når de skal foreta inspeksjoner og lignende.²³⁰ Retningslinjene, heretter RfD, skal blant annet bidra til at dyrevernnemndene utøver myndighet etter dyrevernloven på en god, enhetlig og kostnadseffektiv måte, jfr. RfD §1.

RfD tilsier at dyrevernnemndene er oppdatert på lokalt dyrehold og dyrevelferd, jfr. RfD §6 (1). Slik kunnskap blant medlemmer av dyrevernnemndene taler for en god tilsynspraksis. Videre gir retningslinjene nemndene anledning til å foreta uanmeldte inspeksjoner, jfr. RfD §7. Dette muliggjør god kontroll av kjæledyrs velferd, da dyreeier i liten grad får anledning til å forberede seg før en uanmeldt inspeksjon. Retningslinjene tilsier også at inspeksjonsretten både er til for å sikre at dyrene faktisk får det bedre, og for å straffe dyreeiere som begår brudd på dyrevl. §2.

RfD tilsier isolert sett at kjæledyr har et godt faktisk vern gjennom inspeksjonsretten. Begrensende faktorer for inspeksjon er imidlertid de prioriteringer som gjøres både på sentralt, regionalt og lokalt nivå. Arbeidet i dyrevernnemndene kommer oftest i tillegg til medlemmets ordinære arbeid, noe som kan begrense nemndenes kapasitet og tilgjengelighet. I tillegg snevrer lave budsjetter inn muligheten for godt tilsyn.²³¹

5.2.3 Hund og katt i private hjem kontra hold av dyr utendørs eller i dyrerom

En problemstilling er forskjeller i utøvelsen av inspeksjon i forhold til hund og katt i private hjem kontra hold av dyr utendørs eller i dyrerom. For å forklare hvorfor dyr som holdes utendørs eller i dyrerom påføres lidelse må man se mer på lovregler, forskrifter og

---

²²⁸ Århelle, e-post 20. mars 2009

²²⁹ Retningslinjer for dyrevernnemndene (2005)

²³⁰ Århelle, telefon 26. januar 2009

²³¹ Dyrevelferdsmeldingen s.139

politiske og økonomiske forhold, enn når det gjelder hund og katt i private hjem. Dyrevl. §2 åpner for lidelsespåføring når det er nødvendig for å nå et samfunnsnyttig mål.²³² Spørsmålet er hvilket faktisk vern etter inspeksjonsretten disse dyrene nyter i forhold til hund og katt i private hjem.

Dyrevernemndenes inspeksjoner har de siste årene vært fokusert på risikodyrehold innefor næring.²³³ Dette skyldes dels behov for tilsyn på dette området, herunder avdekkede tragedier, men har nok og sammenheng med tilsynets vegring mot rutinemessige inspeksjoner i private hjem.²³⁴ På den ene siden er det stort behov for tilsyn med dyr i næring, blant annet ut fra at disse til en viss grad kan bli betraktet som maskiner.²³⁵ Husdyrproduksjon har i stor grad blitt et enmannsyrke, hvor alt daglig ansvar hviler på en person. Dersom det oppstår problemer for eieren kan dyrene bli stående over lang tid uten tilsyn, stell og mat.²³⁶ Utvikling i retning av utvannet faglig- og sosialt miljø øker risikoen for dyretragedier. På den annen side har kjæledyrene behov for et aktivt dyreverntilsyn, da mange av disse holdes av personer med mangelfull kompetanse, endog om dyrets helt grunnleggende behov.²³⁷ Likevel foretas inspeksjon i private hjem nærmest utelukkende når det er kommet inn bekymringsmelding. Også ved kunnskap om hold av dyr i private hjem, foretar tilsynet sjelden rutinemessig inspeksjon. Når fokuset for inspeksjoner ligger på dyr i næringssammenheng, kan det medføre at dyrene i de private hjem lider nød. Kjæledyrene i de private hjem er det vanskelig å ha oversikt over. Dette gjør at hund og katt i private hjem har et svakere faktisk vern enn de dyr som holdes utendørs eller i dyrerom.

Det kan spørres hvordan den innskrenkende tilsynspraksisen forholder seg til dyrevernlovens formål, ved at det ikke foretas rutinemessige inspeksjoner i de private hjem. Ut fra lovens formål om å verne dyr, er det betenkelig at det kun gjennomføres

---

²³² Larsen (2003) s.147

²³³ Dyrevelferdsmeldingen s.45

²³⁴ Ot.prp.nr.15 (2008-2009) s.56

²³⁵ Dyrevelferdsmeldingen s.18

²³⁶ Østtveit (2008)

²³⁷ ibid s.54

inspeksjoner basert på bekymringsmeldinger, og at rutinemessig inspeksjon nærmest er fraværende overfor dyr i private hjem. Gjeldende praksis kan derfor hevdes å være i konflikt med lovens formål. På den annen side kan det være vanskelig å føre kontroll med dyrene i private hjem fordi det ikke finnes noe sentralt register over hvem som har kjæledyr. I mangel av et slikt register, kan rutinemessige inspeksjoner være en måte å skaffe seg oversikt på, ved at en besøker mulige dyreholdere. Eventuelt at tilsynet besøker samlingssteder for kjæledyr, så som hundepark.

Ved særlig risiko for brudd på dyrevernsloven, som for eksempel i ferieperioden om sommeren, kan økt inspeksjonsaktivitet være påkrevet. Sommerferien er en tid hvor antall eiere som neglisjerer og ikke tar tilstrekkelig vare på hunden eller katten sin, øker. Generelt kan en kjennskap til økt inspeksjonsaktivitet på rutinemessig grunnlag, bevisstgjøre befolkningen. Trolig vil mange ansvarlige dyreeiere ha forståelse for behovet for rutinemessig inspeksjon. Det kan hevdes at varsomhetsprinsippet burde relatere seg til måten inspeksjoner i den private sfære gjennomføres, heller enn å unndra et stort antall dyr tilsyn etter loven.²³⁸

På bakgrunn av dette nyter hund og katt i private hjem et faktisk svakere rettsvern etter inspeksjonsretten enn dyr som holdes utendørs eller i dyrerom. Rutinemessige inspeksjoner kan bidra til et sterkere rettsvern for kjæledyrene, men slike inspeksjoner kan i noen grad være vanskelig å gjennomføre uten oversikt over hold av kjæledyr.

5.2.4 Gir dyrevernsloven §3 dyrene en rett?

Et spørsmål er hvorvidt dyrevl. §3 gir dyrene en rett sett i sammenheng med det rettslige vernet i dyrevl. §2. En kan spørre seg hvilket vern lovbestemmelsen gir dyrene hvis det ikke er noen som fører tilsyn med at regelen overholdes. Det kan argumenteres for at inspeksjonsretten gir dyrene et krav på tilsyn både med tilholdssted og deres velferd. For at dyr skal nyte godt av de rettigheter de har etter dyrevernsloven er tilsyn viktig. Hold av kjæledyr i private hjem er preget av et slags hemmelighetskremmeri på samme linje som situasjonen innad i en familie. For at vold i hjemmet skal oppdages er politiet og andre avhengig av at fornærmede selv eller andre varsler om forholdet. Imidlertid er ikke

---

²³⁸ Se kapittel 5.3.2

mennesker holdt permanent innendørs, slik tilfelle er med en del kjæledyr. Graverende mishandling av mennesker vil normalt bli oppdaget. For de minste barna er det systemer med helsekontroll, og hjemmebesøk. Dyrevl. §3 sammenholdt med §2 bør gi kjæledyrene tilstrekkelig rettslig vern, men dyrevl. §2 kan ikke alene sikre at kjæledyrene behandles godt og beskyttes mot fare for unødig lidelse.

5.3 Vurdering av inspeksjonspraksis

5.3.1 Kvaliteten på inspeksjonene

Mattilsynet har blitt kritisert for at kvaliteten på inspeksjonene er overfladisk.²³⁹ Det kan være vanskelig på en inspeksjon i et privat hjem å vurdere om for eksempel en hund får ivaretatt sitt krav på mosjon utenom de mer graverende tilfeller. Tilsvarende om katten får så godt stell at det motvirker faren for forvilling, og enda vanskeligere å dokumentere dersom det ikke er fysiske skader. Rutinene ved inspeksjon bør derfor være egnet til å avdekke alle faktiske forhold som er relevante for å ta stilling til om dyret får ivaretatt sine krav. Dette tilsier at kvaliteten på tilsyn i de private hjem når det foreligger tips kan være noe overfladisk.

Mattilsynet har også blitt kritisert for utilstrekkelig tilsynsvirksomhet på grunn av ressursmangel og manglende prioritering av dyrevern.²⁴⁰ Til sammenligning har Sverige i 2007 vedtatt nye regler om offentlig kontroll med dyrevernloven.²⁴¹ Reglene fokuserer særlig på kompetanse blant medlemmer av tilsynsorganene, og regelmessige inspeksjoner. Reglene har imidlertid ingen særskilte bestemmelser i forhold til kjæledyr i private hjem. Økt fokus på regelmessige inspeksjoner kunne likevel medført bedre rettsvern for hund og katt i private hjem i Norge. Økt fokus på faglig kompetanse blant tilsynspersonell kan også bidra til god dyrevelferd for flere hunder og katter i private hjem.²⁴² God faglig kompetanse kan bidra til mindre overfladiske inspeksjoner.

---

²³⁹ Dyrevernalliansen: Innspill til Mattilsynets interessentdialog om dyrevern (2007)

²⁴⁰ Dyrevernalliansen: Svar på høring om ny lov om dyrevelferd (2008) s.18

²⁴¹ DFS 2007:2 Saknr L4: Djurskyddsmyndighetens föreskrifter och allmänna råd om offentlig djurskyddskontroll

²⁴² Dyrevernalliansen: op.cit. s.18

5.3.2 Varsomhetsprinsippet

Lovreglene og retningslinjer gir grunnlag for en god tilsynspraksis. Realiteten er imidlertid at hunder og katter i private hjem som utsettes for lovbrudd i liten grad oppdages. Konkrete saker som gjelder kjæledyr i private hjem er praktisk talt alltid basert på varsler og tips. Det kan argumenteres for at tilsynsmyndigheten i større grad bør innføre rutineinspeksjoner av private hjem. Her kommer imidlertid motstridende hensyn inn i bildet. På den ene siden står hensynet til kjæledyrene, og deres rettsvern, på den annen side hensynet til eiernes vern om privatlivets fred. Hensynet til privatlivets fred tilsier varsomhet i forhold til inspeksjon i private hjem.²⁴³ Slik inspeksjon kan av en del oppleves som særlig inngripende for den private sfære.²⁴⁴ Dersom en registreringsordning skulle innføres krever det imidlertid bare at eier melder inn navn og kjæledyr, eventuelt kontaktinformasjon. Slik meldeplikt kan ikke sees på som spesielt inngripende.

Fordelen med dagens inspeksjonspraksis er at privatlivets fred respekteres. Dette tilsier at dagens tilsynspraksis som i stor grad er basert på tips, er en god ordning. Hensynet til kjæledyrene tilsier imidlertid at rutinemessige inspeksjoner bør innføres også for private hjem. Dette gjelder særlig hvis man legger et proporsjonalitetsprinsipp til grunn. For eierne vil inngrep i den private sfære være langt mindre alvorlig, sammenlignet med de uoppdagede dyrene som utsettes for store lidelser over tid.

Forarbeidene til ny lov om dyrevelferd setter fokus på varsomhetsprinsippet.²⁴⁵ Det kan i den forbindelse spørres om dette prinsippet også gjelder når det foreligger varsel om dårlig dyrehold, eller om det bare gjelder ved rutineinspeksjoner. Dersom varsomhetsprinsippet skal gjelde for inspeksjoner på bakgrunn av varsel, innebærer dette en innskrenking av hjemmelen for inspeksjon. Dyrevelferdsmeldingen taler imidlertid for å bedre inspeksjonsretten.²⁴⁶ Dette, samt utstrakt plikt til å varsle myndighetene etter

---

²⁴³ Ot.prp.nr.15 (2008-2009) s.56

²⁴⁴ Århelle, e-post 20. mars 2009

²⁴⁵ Ot.prp.nr.15 (2008-2009) s.56

²⁴⁶ Dyrevelferdsmeldingen s.153 og 154

forslagets §5, tilsier at forarbeidene til ny lov ikke har ment å innskrenke hjemmelen for inspeksjon.

På denne bakgrunn tilsier hensynet til dyrene at gjeldende inspeksjonspraksis bør endres. Det må fremdeles gjelde et varsomhetsprinsipp ved inspeksjon i de private hjem. Varsomhetsprinsippet taler imidlertid ikke mot rutinemessige inspeksjoner som baseres på en oversikt over eiere som har gitt melding om hold av kjæledyr. Rutinemessig inspeksjon overfor mulig dyrehold uten at det foreligger varsel eller registrering kan ikke utelukkes. Etter omstendighetene kan tilsynet også kjenne til dyrehold uten varsel eller registrering. Tilsynsmyndighetene må uansett søke politiets bistand dersom de skal ta seg inn i et privat hjem mot eierens ønske.²⁴⁷

5.3.3 Rutiner ved inspeksjon

Innholdet av og rutinene ved inspeksjon er veiledende ved vurdering av inspeksjonspraksis. Dommen inntatt i Rt.1992 s.615 omhandlet vanrøkt av to hunder. Av omtalen av inspeksjonen fremkommer det at oppholdsrom og hundene ble besiktiget og undersøkt. Inspeksjonen avdekket at hundene mest sannsynlig ikke fikk lufteturer, da det lå ekskrementer på gulvet. Videre er en sak fra Borgarting lagmannsrett illustrerende for hva en inspeksjon kan avdekke.²⁴⁸ Retten uttaler her at ”dyrevernemnda og helseetaten har gjennomført en rekke inspeksjoner hos A siden 1998 på bakgrunn av klager over hundeholdet fra naboer og som oppfølging av tidligere vedtak. Ved inspeksjonene har nemnda kommet til at mange hunder var utsatt for mangelfullt pelsstell, og at As bolig ikke var egnet til så omfattende hundehold som hun har hatt. Enkelte hunder har ikke fått nødvendig medisinsk behandling av øre- og øyebetennelser”.

Inspeksjonene omtales også i en sak fra Oslo tingrett.²⁴⁹ Tingretten sier her at ”politiet [ble] varslet av naboer til tiltalte om uforsvarlig hundehold på bopel fra tiltaltes side. Dyrevernemnda ble underrettet og foretok en inspeksjon på stedet. De observerte en utmagret polarhundliknende hund som sto fastsurret med kjetting til et tre uten mulighet til

---

²⁴⁷ l.c.

²⁴⁸ LB-2007-43563

²⁴⁹ TOSLO-2002-5443

mat, vann eller ly.” Rettspraksis viser altså at inspeksjoner kan avdekke mangelfullt tilsyn og stell, blant annet manglende medisinsk behandling og mangel på næring. Videre viser rettspraksis at de fleste inspeksjoner er initiert av varsel fra naboer eller andre eksterne henvendelser. Mesteparten av inspeksjonene skjer uanmeldt og gir et øyeblikksbilde av forholdene på stedet.²⁵⁰

5.3.4 Utvalgte problemstillinger

Spørsmålet her er i hvilken grad inspeksjonspraksis er egnet til å avdekke mangler ved kjæledyrhold.

Det å vurdere dyreholders egnethet under inspeksjon er en vanskelig skjønnsmessig vurdering.²⁵¹ Innføring av krav til egnethet og kompetanse for dyreholdere kan redusere antallet lovbrudd, men kan ikke komme istedenfor inspeksjon. Et slikt krav kunne medført færre saker å følge opp, og kanskje mindre graverende saker. Spørsmålet blir ikke i hvilken grad tilsynspraksis er egnet til å avdekke manglende kompetanse, men om innføring av et kompetansekrav ville bedre gjeldende tilsynspraksis. Et kompetansekrav kunne avhjulpet en del tilfeller av lovbrudd som ikke oppdages. Krav til kompetanse innebærer større sannsynlighet for at det ikke foreligger lovbrudd dersom tilsynsmyndighetene ikke har fått bekymringsmelding.

Når det gjelder kirurgiske inngrep på friske dyr kan nok inspeksjon i større grad enn for medisinsk behandling avdekke lovbrudd. Dyrevernnemnda i Oslo, Asker og Bærum stiller nesten alltid spørsmål om inngrep til dyreeiere.²⁵² Kirurgiske inngrep kan i en del tilfeller være godt synlig eller mulig å kjenne ved berøring. Medisinsk behandling vil imidlertid i større grad bero på en vurdering av det individuelle dyrs livskvalitet, noe som taler mot at inspeksjoner vil gi bedre dyrevelferd blant kjæledyr. Loven har en objektiv norm for kirurgiske inngrep og medisinsk behandling. Er behandlingen klart uforsvarlig, vil det ikke være vanskelig å vurdere hvorvidt det foreligger ulovlig inngrep eller ikke, i motsetning til grensetilfeller. Selv om etterarbeidene tilsier at eiers og veterinærens meninger står sterkt,

---

²⁵⁰ Århelle, e-post 20. mars 2009

²⁵¹ l.c

²⁵² l.c

kan ikke deres synspunkt uten videre anses for det rette. Det veterinærmedisinske rettsråd sin jobb er nettopp å overprøve de valg og handlinger en veterinær har gjort.

Tilsyn kan videre gi indikasjoner på dårlig hundehold, for eksempel i form av lite mosjon eller lite psykisk stimuli. Når det gjelder hunder og mosjon, er dette også spørsmål som alltid stilles på inspeksjon.²⁵³ I dommen fra Oslo tingrett sies det at ”samtlige hunder var tillitsfulle overfor representantene for dyrevernet”.²⁵⁴ Dette indikerer at tilsynspersonell på inspeksjon raskt kan se om kjæledyret er understimulert eller ikke. En svært kontaktsøkende hund tilsier lite stimuli. Samtidig vil en sky og passiv hund også kunne tale for lite kontakt med mennesker og artsfrender. Når det gjelder problemet rundt forvilledde katter kan inspeksjon bidra til formeringskontroll, og avdekke et stort antall katter hos en dyreholder. Stor populasjon katter hos en person kan tilsi fare for forvilling.

På denne bakgrunn er det vanskelig å si noe konkret om inspeksjonene er egnet til å avdekke mangler ved kjæledyrhold. I praksis blir tilsyn en ”totalpakke” hvor både observasjoner, direkte og indirekte spørsmål til en dyreeier vil avdekke hvordan forholdene på stedet faktisk er. Erfaring og blick for detaljer er viktige egenskaper for de som utfører inspeksjonene.²⁵⁵

5.4 Forslag til ny lov om dyrevelferd

Forslaget til ny lov om dyrevelferd innebærer visse organisatoriske endringer for tilsynsmyndigheten.²⁵⁶

Forslagets §18 gir tilsynsmyndigheten adgang til sted, og fastlegger en plikt til å yte bistand for dyreholder. Bestemmelsen bygger på prinsippene i tidligere lov, men gir en utvidet bistandsplikt. Departementet presiserer i de særskilte merknader at §18 ikke er ment å gi en utvidet adgang til å ta seg inn gjennom låste dører ved tvang.²⁵⁷ Bestemmelsen kan

---

²⁵³ l.c

²⁵⁴ TOSLO-2002-5443

²⁵⁵ Århelle, e-post 20. mars 2009

²⁵⁶ Ot.prp.nr.15 (2008-2009)

²⁵⁷ ibid s.105

bidra til å effektivisere tilsynet, og bidra til å forebygge og avdekke brudd på loven.²⁵⁸ I forhold til kjæledyr er bistandsplikten sentral. Departementet uttaler imidlertid at ”tilsynsmyndigheten vil normalt ikke kunne gå inn i et privat hjem uten eierens samtykke”.²⁵⁹ Dette innebærer at politiassistanse da er påkrevet foruten i nødrettssituasjoner, og er således en videreføring av rettstilstanden.

Tilsynsmyndighetene får gjennom forslaget §19 adgang til å innhente opplysninger som kan være nødvendige ved tilsyn med dyrehold.²⁶⁰ Dette kan ha betydning for kjæledyrene idet dyreholder da plikter å gi tilsynsmyndighetene de nødvendige opplysninger, når det kreves. Dette er også sentralt for kjæledyrene fordi opplysningsplikten er utvidet til å gjelde andre som er i besittelse av relevant informasjon. Bestemmelsen er ment å bidra til at dyr ikke kan unndras tilsyn ved at tilsynsmyndigheten ikke får nødvendige opplysninger om hvor dyr befinner seg.²⁶¹ Dette må anses for å være en bedring i rettstilstanden for kjæledyr i private hjem.

Forslagets §5 fastslår en varslingsplikt for enhver som har grunn til å tro at dyr utsettes for mishandling og lignende. Her gjøres unntak for begrensninger i annen lov, typisk taushetsplikt. Det foreslås endring i helsepersonelloven på bakgrunn av varslingsplikten, slik at helsepersonell nå har rett til å gi opplysninger.²⁶² Slik plikt eller rett er et virkemiddel for å avdekke situasjoner som kan utvikle seg til en alvorlig dyrevernssak.²⁶³ Kjæledyr som utsettes for lovbrudd har dermed større sjanse for å oppdages. Det lovfestes også en plikt til å melde fra om ville bestander av dyr som er utsatt for lidelse. Dette kan ha positiv betydning for problemet med forvillede katter.²⁶⁴

---

²⁵⁸ ibid s.55

²⁵⁹ ibid s.56

²⁶⁰ ibid s.56 og 57

²⁶¹ ibid s.106

²⁶² ibid s.126, jfr. lov om helsepersonell av 1999 nr.64

²⁶³ ibid s.28

²⁶⁴ ibid s.96

6 Litteraturliste

6.1 Lover

- 1902 Almindelig borgerlig straffelov (straffeloven) av 22.05.02 nr. 10
- 1974 Lov om dyrevern (dyrevernloven) av 20.12.74 nr. 63
- 1978 Lov om godtroerverv av løssøre (ekstinksjonsloven) av 02.06.78 nr. 37
- 1999 Lov om helsepersonell mv. (helsepersonelloven) av 02.07.99 nr. 64
- 2001 Lov om veterinærer og annet dyrehelsepersonell (dyrehelsepersonelloven) av 15.06.01 nr. 75
- 2003 Lov om hundehold (hundeloven) av 04.07.03 nr. 74
- 2005 Lov om straff (straffeloven) av 20.05.05 nr. 28
- Kjæledyrkonvensjonen   European Convention on the protection of pet animals,
Strasbourg, 03.11.87

6.2 Forarbeider og etterarbeider

- Ot.prp.nr. 27 (1973-1974) Lov om dyrevern
- St.meld.nr. 12 (2002-2003) Om dyrehold og dyrevelferd
- Innst.S.nr.226 (2002-2003) Innstilling fra næringskomiteen om dyrehold og dyrevelferd
- St.meld. nr. 15 (2003-2004) Om rovvilt i norsk natur
- Ot.prp.nr. 15 (2008-2009) Om lov om dyrevelferd
- Innst.O.nr.56 (2008-2009) Innstilling fra næringskomiteen om lov om dyrevelferd

6.3 Forskrifter

- FOR 1996-01-15 nr.23: Forskrift om forsøk med dyr
- FOR 1998-10-11 nr. 991: Forskrift om avliving av hund og katt
- FOR 1998-09-20 nr. 901: Forskrift om hold av pelsdyr
- FOR 1998-10-02 nr.951: Forskrift om hold av strutsefugl
- FOR 2001-04-02 nr. 384: Forskrift om transport av levende dyr
- FOR 2001-12-12 nr. 1494: Forskrift om hold av høns og kalkun
- FOR 2003-02-18 nr. 175: Forskrift om hold av svin

FOR 2003-04-25 nr. 614: Forskrift om forbud mot å stille ut hunder som har fått øre og/eller hale kupert
FOR 2004-02-13 nr. 425: Føresegn om dyrevernnemnder
FOR 2004-01-28 nr. 360: Forskrift om karantenestasjon for hund og katt
FOR 2004-04-22 nr. 665: Forskrift om hold av storfe
FOR 2005-18-02 nr. 160: Forskrift om velferd for småfe
FOR 2005-06-02 nr. 505: Forskrift om velferd for hest
FOR 2008-03-14 nr. 256: Forskrift om bruk av elektrisk strøm ved trening av hund

6.4 Rettspraksis

Rt.1988 s.928

Rt.2006 s.1105

Rt.1989 s.788

Rt.2003 s.1750

Rt.1983 s.1373

Rt.1992 s. 615

Rt.1993 s.1380

RG 2001 s. 377

Eidsivating lagmannsretts dom av 15.12.99, doknr. LE-1999-306

Hålogaland lagmannsretts dom av 04.07.08, doknr. LH-2008-56163

Gulating lagmannsretts dom av 08.12.94, doknr. LG-1994-1349

Hålogaland lagmannsretts dom av 04.12.01, doknr. LH-2001-1010

Eidsivating lagmannsretts dom av 14.02.08, doknr. LE-2007-143740

Borgarting lagmannsretts dom av 06.04.01, doknr. LB-2001-1947

Eidsivating lagmannsretts dom av 14.11.05, doknr. LE-2004-102930

Gulating lagmannsretts dom av 23.04.08, doknr. LG-2008-24593

Hålogaland lagmannsretts dom av 12.06.08, doknr. LH-2008-14389

Borgarting lagmannsretts dom av 11.10.07, doknr. LB-2007-43563

Oslo tingretts dom av 05.10.04, doknr. TOSLO-2003-6765

Oslo tingretts dom av 28.11.02, doknr. TOSLO-2002-5443

6.5 Juridisk teori

Føllesdal, Andreas: *Dyreetik*. Fagbokforlaget, 2000.

Frøslie, Arne: *Dyrevernloven. Lov av 20.des.1974 nr. 7 om dyrevern med kommentarer*.

Tano Aschehougs, 1997.

Frøslie, Arne: *At dyr ikke skal lide i "utrensmål". Om dyrevernlovens hovedparagraf. I:*

Føllesdal, *Dyreetik*. Fagbokforlaget, 2000.

Gjesdal, Finn: *Dyrevernloven med kommentarer*. Tanum-Norli, Oslo, 1977.

Striwing, Helena: *Djur som brottsoffer*. Bokforlaget Nya Doxa, Falun, 1998.

Thorsen, Liv Emma: *Hund! Fornuft og følelser*. Pax forlag, 2001.

Gisle, Jon m.fl.: *Jusleksikon*. Kunnskapsforlaget, 2.utg, Oslo, 2003.

Eckhoff, Torstein og Jan E. Helgesen: *Rettskildelære*. 5.utg, Universitetsforlaget, 2001.

Larsen, Guri: *Dyrevern eller samfunnsvern? Dyremishandling som lovbrudd og lovlydig handling*. Unipubforlag, 2003.

6.6 Artikler og internetthenvvisninger

Østtveit, Karine: *Dyretagedier og ensomme bønder*. I: Aftenpostens A-magasin nr. 48, 28.11.08.

Wetlesen, Jon: *Bør ikke dyrene også tilkjennes moralsk status?* I: Samtiden 5/6 – 1997

Dyrevernalliansen: *Dyrs rettsvern*. URL:

http://www.dyrevern.no/Emner/forbruker_og_samfunn/131/Nyheter_om_lov_og_rett/1090

[Lest: 18.12.08]

Kleveland, Live: *Dyrevernneemndene*. I: Dyrenes forsvarer 1/98. URL:

<http://www.dyrebeskyttelsen.no/artikler/df1998-1h-shtml> [Lest: 13.01.09]

Dyrevernalliansen: *Fakta om ulovlig dyremishandling*. URL:

http://www.dyrevern.no/Emner/forbruker_og_samfunn/131/Fakta_om_lov_og_rett/1484

[Lest: 13.01.09]

Rådet for dyreetikk: *Årsmelding (2005-2007)* URL:
http://www.radetfordyreetikk.no/Arsmelding_dyreetikk_final.pdf [Lest: 16.01.09]

Rådet for dyreetikk: *Dyrehold og ansvarshavendes egnethet*, 1996. URL:
<http://www.radetfordyreetikk.no/Uttalelser/Egnet.htm> [Lest: 16.01.09]

Rådet for dyreetikk: *Bortkomne og forvillede katter*, 1997. URL:
<http://www.radetfordyreetikk.no/Uttalelser/katter.htm> [Lest: 20.03.09]

Rådet for dyreetikk: *Grenser for etisk forsvarlig veterinærbehandling av dyr*, 2000. URL:
<http://www.radetfordyreetikk.no/Uttalelser/Grenser.HTM> [Lest: 20.03.09]

Engelshjøn Sverdrup, Tore: *Avliving av katter og litt til...* I: Dyrenes forsvarer 4/97. URL:
<http://www.dyrebeskyttelsen.no/artikler/df1997-4d.shtml> [Lest: 23.01.09]

Utredning fra tverrfaglig arbeidsgruppe oppnevnt av Statens dyrehelsetilsyn:
Eierløse/forvillede katter – problembeskrivelse og forslag til løsninger, 08.02.01. URL:
<http://norskhuskattforening.net/katter.pdf> [Lest: 23.01.09]

Wik, Sian: *Løpe og leke – en hunderett*. I: Dyrenes stemme nr. 3 / 2006. URL:
http://www.dyreneshus.no/pdf/dyrenes_stemme/DS3_0306_web.pdf [Lest: 23.01.09]

Mattilsynet: *Interessentdialog om dyrevern juni 2007 – referat*. URL:
http://www.mattilsynet.no/mattilsynet/multimedia/archive/00031/Referat_-_Interessen_31582a.doc [Lest: 26.01.09]

Dyrevernalliansen: *Innspill til interessentdialog om dyrevern*, 22.06.07. URL:
http://www.mattilsynet.no/mattilsynet/multimedia/archive/00031/Innspill_fra_Dyrever_31583a.doc [Lest: 25.03.09]

Mattilsynet: *Sammendrag av årsrapport 2007*. URL:

http://www.mattilsynet.no/mattilsynet/multimedia/archive/00038/sammendrag_av_Mattil_38438a.pdf [Lest: 26.01.09]

Slettan, Svein: *Vi trenger en mer dyrevennlig lovgivning*. URL:

http://www.dyrever.no/Emner/forbruker_og_samfunn/134/313/Artikler/1456 [Lest: 30.01.09]

Kleveland, Live: *Dyreverloven – til å begripe*. I: Dyrenes forsvarer 4/97. URL:

<http://www.dyrebeskyttelsen.no/artikler/df1997-4h.shtml> [Lest: 30.01.09]

DFS 2007:2, saknr. L44. Djurskyddsmyndighetens författningssamling –

Djurskyddsmyndighetens föreskrifter och allmänna råd om offentlig djurskyddskontroll.

URL: http://www.sjv.se/download/18.b1bed211329040f5080002114/DFS_2007-02.pdf
[Lest: 26.02.09]

Mattilsynet: *Høringsuttalelse om utkast til ny lov om dyrevelferd*, 18.02.08 URL:

http://www.regjeringen.no/upload/LMD/Vedlegg/Horinger/Dyrevelferd_086_Mattilsynet.pdf [Lest: 26.02.09]

Dyreveralliansen: *Svar på høring om ny lov om dyrevelferd*, 16.02.08 URL:

http://www.regjeringen.no/Upload/LMD/Vedlegg/Horinger/Dyrevelferd_056_Dyreveralliansen.pdf [Lest: 26.02.09]

Den norske Veterinærforening: *Høring – ny lov om dyrevelferd*, 15.02.08 URL:

http://www.regjeringen.no/Upload/LMD/Vedlegg/Horinger/Dyrevelferd_043_Den_norske_veterinaerforening.pdf [Lest: 18.03.09]

Agnethe-Irèn Sandem og Bjarne O. Braastad: *Dyrs miljøbehov*, Utredning for Mattilsynet, Ås, 02.11.04. URL:

http://www.mattilsynet.no/mattilsynet/multimedia/archive/00011/utredning_om_dyrs_mi_11409a.pdf [Lest: 18.03.09]

Landbruks- og matdepartementet: *Høringsnotat med utkast til ny lov om dyrevelferd*.

Vedlegg til brev fra til høringsinstansene, 16.11.2007. URL:

http://www.regjeringen.no/Upload/LMD/Vedlegg/Horinger/Horing_dyrevelferdsloven.pdf [Lest: 20.03.09]

Wikipedia: *Føre-var-prinsippet*. URL: <http://no.wikipedia.org/wiki/Føre-var-prinsippet>

[Lest: 20.02.09]

Norsk forskningsråd m.fl: *Forskningsbehov innen dyrevelferd i Norge. Rapport fra styringsgruppen for dyrevelferd – forsknings- og kunnskapsbehov*. Oslo, februar 2005.

URL: http://www.forskningsradet.no/csstorage/flex_attachment/82-02156-4%20dyrevelferd.pdf [Lest: 15.04.09]

Stenevik, Inger Helen: *Dyrevernlovens beskyttelse av sau mot rovviltfare*. I: Lov og rett nr.4/2009. Nettversjon på <http://www.idunn.no>. [Lest: 15.04.09]

Dyrevernalliansen: *Befolkningen i Norge er mot pelsdyroppdrett*. URL:

http://www.dyrevern.no/Emner/pels/Nyheter_om_pels/6067 [Lest: 15.04.09]

6.7 Annet

Mattilsynet: *Brosjyre om hold av hund*, papirutgave fra Mattilsynet

Mattilsynet: *Retningslinjer for dyrevernemndene*, 2005, papirutgave fra Mattilsynet

Mattilsynet: *Vedlegg til brev av 12.11.2004 fra Mattilsynet til Landbruks- og matdepartementet. Kommentarer til forslag til forskrifter om dyrevelferd for småfe.*
Papirutgave fra Inger Helen Stenevik

Det Veterinærmedisinske rettsråd: *Årsberetning 1991* (Oslo 1992), *Årsberetning 1992* (Oslo 1993) og *Årsberetning 1994* (Oslo 1995). Scannede utgaver fra Marit Nesje, sekretær for Det Veterinærmedisinske rettsråd og veterinær ved Veterinærhøgskolen.

Ken Uggerud, kommentar til dyrevernsloven I: Norsk lovkommentar nettversjon. [Lest: 26.03.09]

Århelle, Kristin. Veterinær og ansvarlig for dyrevernsloven, Mattilsynet. Telefon 26.01.09 og e-post 20.03.09

Landfald, Aagot og Kjell M. Paulssen: *Norsk ordbok bokmål*. Cappelen, Oslo, 2006.